

Biblicum

- tidskrift för biblisk tro och forskning

Nr 4 2000 Årg. 64

INNEHÅLL

Redaktionellt. Alvar Svenson	145
”I dag, om ni hör hans röst, förhärda inte era hjärtan”. Stefan Hedkvist ..	147
Brevet till Filemon – en inledning. Alvar Svenson	162
Bibeltolkning – det rätta sättet. Kap 11. David Kuske	165
<i>Frågor och svar:</i>	
Svenska Folkbibelns översättning av Ps 23:4 och 6. Seth Erlandsson ..	176
<i>Litteratur:</i>	
”Det långvariga kriget mot Gud” (Henry M Morris) (forts.)	
Egil Edvardsen	182
<i>Utblick över samtiden:</i>	
Totempåle, kranium och rök. Alvar Svenson	190
Krisen i Norska kyrkan. Alvar Svenson	191
Apostolisk succession. Alvar Svenson	191

BIBLICUM – tidskrift för biblisk tro och forskning

Ansvarig utgivare: Alvar Svenson.

Redaktionskommitté: Alvar Svenson, Carl Peterson och Egil Edvardsen.

Tidskriften utkommer under 2001 med 4 nummer.

Prenumerationspriset för 2001 är 125 svenska kronor (stud 75 kr).

Norska prenumeranter betalar norska kr 115 (stud 70 n kr).

Finska prenumeranter betalar finska mark 90 (stud 60 mark).

Postgiro Sverige 152335-6

Postgiro Norge 0806 1919067

Leonía Finland 800054-1094992

Tidskriftens expedition:

Carl Peterson, N Stationsgatan 29, S-287 72 Traryd.

E-mail: carl.peterson@rixtele.com

Redaktionens adress:

Alvar Svenson, Klasgatan 10, S-340 14 Lagan.

E-mail: alvar.svenson@swipnet.se

Glöm inte anmäla adressändring.

BIBLICUM

tidskrift för biblisk tro och forskning

4/2000

Redaktionellt

”Ni forskar i Skrifterna, därför att ni tror att ni har evigt liv i dem, och det är dessa som vittnar om mig. Men ni vill inte komma till mig för att få liv” (Joh 5:39-40). Dessa ord av Jesus visar hur han såg på de heliga Skrifterna och deras vittnesbörd. Här talar han alltså om det som hos Lukas sammanfattas i uttrycket ”Mose och alla profeterna och Skrifterna” (Luk 24:27). För den som tror på Bibeln är GT:s vittnesbörd centrerat i Kristus. När den troende människan läser ur GT ser hon överallt ett klart vittnesbörd om Kristus och i Nya testamentet blir det ännu klarare hur allt sammanfattas i honom.

I Matteus evangelium återkommer ständigt hänvisningar till GT, hur profeterna hade förutsagt också detaljer om Människosonen. Han skulle födas av en jungfru, kallas Immanuel, utsättas för mordhot, fly till Egypten etc etc. I Apostlagärningarna finner vi hur Petrus visar till samma sak då han hos Kornelius säger: ”Om honom vittnar alla profeterna, att var och en som tror på honom får syndernas förlåtelse genom hans namn” (Apg 10:43).

Jesus kritiserar inte fariseerna därför att de läser och forskar i Skrifterna, utan därför att de är blinda för Skrifternas vittnesbörd. Hade de insett vad Skrifterna verkligen talade om hade de sett att det ledde fram till Kristus, Människosonen. Det liv som fariseerna trodde sig finna där, var de i själva verket främmande för. I de Skrifter de forskade fanns just det liv de var i behov av, men det var dolt för deras ögon. Jesus säger: ”Men ni vill inte komma till mig för att få liv”. De ville inte komma till honom d v s inte tro på honom. De trodde inte det var Kristus som avsågs i profeternas heliga Skrifter, i löftet till Abraham, i hoppet om den kommande Messias. Längre fram i Johannes evangelium säger Jesus rent ut ”Jag är livet” (Joh 14:6). Det trodde inte fariseerna på Jesu tid och otron har aldrig accepterat den sanningen.

Hur har man resonerat vid översättningen av Bibel 2000? Har man inte gjort allt för att få bort eller fördunkla vittnesbördet om Kristus i GT:s skrifter? När texten är så klar i sig själv att det är med mycken stor möda man översatt den, kommer man med en ”förklarande” not och suddar ut alla spår av profetia. Det kan och får ju inte finnas någon möjlighet att profeterna skulle tala om Jesus Kristus, annat än i drömmen om en stor konung som ska befria och göra det jordiska Israel till en mäktig stat.

Efter sin uppståndelse talade Jesus med sina lärjungar, på vägen mot Emmaus, om hur Mose, profeterna och skrifterna talade just om honom och hur detta kulminerade i det som skedde den sista påsken i och utanför Jerusalem. Senare vittnade de själva om hur deras hjärtan ”brann” när han vägledde dem genom GT:s böcker. De hade funnit det liv som dessa skrifter innehöll. De hade funnit något som övergick mänsklig förmåga att upptäcka. Den helige Ande hade lett dem fram till den upptäkten.

Vi tror att det är genom studium och efterforskning i de heliga Skrifterna vi finner samma sak som lärjungarna gjorde. Vi tror att det sanna och verkliga livet finns i Skriften. Vi tror att den helige Ande är verksam i dessa skrifter och vill ge av detta liv till oss människor. Därför vill vi om och om igen påminna om detta, tvärt emot den moderna bibelforskningens uppfattning. Vi vill bekänna oss till hela Bibeln och vi tror att Bibelns vittnesbörd gäller också nutidens människor.

Med detta nummer avslutas denna årgång. Vi ber att få tacka vår läsekrets för troget stöd under året. Vi vill under det kommande året fortsätta med tidskriften *Biblicum* och inbjuder till prenumeration för 2001. Det är viktigt att göra sin prenumeration så snart som möjligt. Vi vill också göra våra läsare uppmärksamma på att vi är beroende av frivilliga gåvor och tar tacksamt emot det stöd vi kan få. Inför kommande år hoppas vi på fler medarbetare som hjälper oss med artiklar och uppslag. Det finns så oerhört mycket som är viktigt att ta upp ifråga om undervisning i den heliga Skrift. Vår önskan är att kunna lyfta fram denna undervisning till vår samtid så att man ser hur underbart detta budskap är.

Prenumerationspriset är detsamma som under det gångna året 125:- och 75:- för studerande. Vi tror att det fortfarande finns många människor som inte känner till *Biblicum* och vårt arbete. Hjälps oss att sprida denna tidskrift! Ge gärna en prenumeration till någon god vän! Fler människor behöver undervisning och vägledning i frågor som rör tron. Vi önskar våra läsare en riktigt God och Välsignad Jul och ett Gott Nytt År i Jesu vår Frälsares namn.

Alvar Svenson

”I dag, om ni hör hans röst, förhärda inte era hjärtan”

När vi skall studera detta ämne är vi inne på lagens område. Bibelns undervisning om förhärdelsen visar på människans hopplösa syndfullhet och Guds dom över synden. Läran om förhärdelsen färgar profeternas och apostlarnas förkunnelse av lagen på många ställen i Bibeln men de bibelställen som direkt handlar om förhärdelsen är dessa: 2 Mos 1-14; 1 Sam 6:6; Jes 1-6; Ps 81:12-14; Ps 95:7-11; Jer 5; Hes 3:7; Sakarja 7:11; Matt 12,13 och Rom 9-11.

Bibeln talar om förhärdelsen som en självförhärdelse – att människan gör sitt hjärta hårt eller stänger sitt hjärta så att hon inte lyssnar till Guds röst. Förhärdelsen är en process som gör hjärtat allt hårdare och likgiltigare för Guds ord.

Bibeln talar också om förhärdelsen som en dom som Gud verkar då han förhärdat en människas hjärta som först förhärdat sig själv. Förhärdelsen som en Guds dom innebär att Gud prisger en människa eller en grupp människor åt deras förhärdate hjärtan och bekräftar att de är helt likgiltiga och oemottagliga för Guds ord. Men det är inte bara en bekräftelse på ett tillstånd som människan själv orsakat utan innebär att Gud förhärdat den människan ytterligare så att hon blir förstockad och inte längre kan undkomma Guds straff genom att omvända sig.

I GT används flera ord om förhärdelsen som alla betyder ”göra (något) hårt”. När orden används om en människas hjärta som görs hårt så sker det i överförd bemärkelse. Det är uttryck som målar upp en bild för oss av vad som sker i andlig bemärkelse. Tänk er bilden av en rinnande vattenbäck. Det är liv och rörelse när vattnet porlar fram. Vattnet är också formbart när det rör sig mellan stenarna. Om man sticker ned handen i vattnet så anpassar det sig och strömmar skönt kring ens fingrar. Tänk er nu en stark kyla som fryser vattnet till is. Rörelsen avstannar och vattnet blir hårt. Det är inte längre formbart och försöker man sticka ned handen i det så slår man bara knogarna. När en människas hjärta blir hårt innebär det inte att hjärtmuskeln blir styv utan att människan andligt sett inte längre ger någon respons på Guds ord. Hon är inte längre påverkbar eller formbar.

I NT används ytterligare ett ord som i våra biblar översätts ”förstocka”, ”förstockelse”. När det gäller detta ord kan ni tänka på en fossiliserad växt. En gång i tiden har växten tagit till sig näring ur vattnet i jorden och tillgodogjort sig solens ljus och vajat för vinden. Nu har växten blivit fossiliserad och hård, eller förstockad. Hur mycket regnet än faller, solen lyser och vinden blåser så blir det ingen respons hos den fossiliserade växten. Joh 12:40 och Rom 11:7-8 definierar vad som menas med att en människa blir förstockad. Det är ett bildligt uttryck för en process som gör människans sinne totalt likgiltigt för Gud och oförmöget att förstå de gudomliga tingena. Hon har blivit oförmögen att ge någon respons på Guds ord, i alla fall inte någon riktig och frälsningsbringande.

Vi skall studera tre typer av förhärdelse som beskrivs i Bibeln:

- A. Förhärdelsen som en självförhärdelse. Denna självförhärdelse är oundviklig för otroende människor. Det är en process som hör till ett liv i otro.
- B. Förhärdelsen som en Guds dom över hedningar som först förhärdat sig själva. Denna förhärdelse utförs främst av Guds lag.
- C. Förhärdelsen som en Guds dom över sitt folk när de vänder sina hjärtan från Gud och till den otroende världen. Denna förhärdelse verkas av både Guds lag och evangelium.

A.

Den successiva självförhärdelsen är oundviklig för otroende människor.

Av naturen är människan en syndare. Detta innebär att människan är fientlig mot Gud, Rom 8:7, och en slav under synden, Rom 6:16-17. I människan, sådan hon är till sin natur, bor inte något gott, Rom 7:18. När Bibeln beskriver människans onda sinne använder den exklusiva termer som utesluter möjligheten att det skulle finnas något gott hos människan inför Gud: *Och Herren såg att människornas ondska var stor på jorden och att deras hjärtans **alla** tankar och avsikter **ständigt** var **alltigenom onda** (1 Mos 6:5).* Människan är också av naturen oförmögen att ta till sig och förstå Guds ord, 1 Kor 2:14.

Därför behöver inte en människa göra något speciellt för att förhärdas sig. Ett liv i synd och otro kommer att utvecklas så att människan går allt längre i synd eftersom hon är en slav under synden. Ett liv i otro innebär automatiskt att människan gör det till en vana att trotsa Gud och synden

kommer genom upprepning att bli ett befäst handlingsmönster. Bibeln lär att människan redan från början är ”mörker”, är ”i mörkret”, ”vandrar i mörkret”, är ”förblindad av mörkret”, är ”under mörkrets välde” osv. Samtidigt visar Bibeln att detta redan från början hopplösa läge kan förvärras och mörkret tillta, Rom 1:21. Den successiva självförhärdelsen är en oundviklig följd av människans syndafördärv. Sådan människan är i sig själv kan hon endast vandra en väg – den väg som leder bort från Gud, Rom 3:10 ff. Synden är aldrig statisk i en människas liv utan kommer hela tiden att utvecklas. Genom upprepning av synden blir hjärtat allt hårdare och likgiltigare inför Gud så att hon hela tiden närmar sig det kritiska stadium då hon drabbas av Guds dom över synden. Detta är förhärdelseprocessen. Guds dom kan innebära att han avslutar en otroende människas liv. Hon är då utom räddning. Domen kan också komma i form av en förhärdelse dom under en människas livstid. Det innebär att Gud förhärdar den människan ytterligare så att hon inte kan undkomma straffet genom att omvända sig. Då är hon också utom räddning.

Eftersom människan är en slav under synden och en fiende till Gud är den successiva självförhärdelsen oundviklig. När Bibeln säger att människan är slav under synden kan det uppfattas så att hon tvingas till detta utan att vilja det. Så är det inte. Människan är en villig slav under synden.

Men om människan tar vara på den naturliga gudskunskapen och följer sitt samvete borde det väl förhindra denna förhärdelseprocess? Rom 1:20 visar att alla människor har en naturlig gudskunskap. Kan den naturliga gudskunskapen hindra förhärdelseprocessen? Nej, den naturliga gudskunskapen visar bara att människorna är utan ursäkt när de lever i synd och förkastar Skaparen. Inte heller samvetet, när det anklagar eller försvarar en människa, kan hindra förhärdelseprocessen utan visar bara att Guds dom är rättvis, Rom 2:12.

Romarbrevet kap 1 ock 2 visar på stora yttre skillnader mellan olika grupper av människor och mellan olika individer. Första kapitlet handlar om hedningar som viker bort från Gud och andra kapitlet om judar som också går sina egna vägar. Olika grupper av människor och olika individer utvecklar sitt speciella sätt att trotsa Gud. När detta trots mot Gud, oavsett hur det ser ut, upprepas leder det till ett invariant och befäst handlingsmönster som leder allt längre i självförhärdelse tills Gud utlämnar individen eller gruppen människor att vandra sin egen väg, Rom 1:24, 26, 28. Kapitel 1 visar också att synden har en epidemisk smittsam utveckling i en grupp människor som leder till att Gud utlämnar hela gruppen åt ett ovärdigt sinnelag. Inte heller den människa eller den grupp

människor som inte syndar på samma sätt som de hedningar som beskrivs i Rom 1 undkommer förhärdelsen, Rom 2:1,5. Oavsett vilket individuellt sätt en människa eller en grupp människor utvecklar för att trotsa Gud eller avvisa Guds nåd, oavsett om det är genom grova yttre synder eller självrättfärdighet, sammanfattas de alla som fångar under syndens välde, Rom 3:10ff.

Som sammanfattning kan vi konstatera att det är livsfarligt att vara en otroende människa.

Vi kan betrakta förhärdelsen som en långsamt fortskridande process. Men det kan komma till något utifrån som accelererar processen. En sådan accelerator påskyndar förhärdelseprocessen så att den snabbt närmar sig det kritiska stadium då självförhärdelsen leder till Guds förhärdelsesdom. De två följande formerna av förhärdelse visar att Guds lag och straffdomar respektive Guds evangelium och frälsningsgärningar kan verka som acceleratorer till processen när Guds ord avvisas av människan.

B.

Guds förhärdelsesdom över hedningar som förhärdat sig själva.

Vi skall nu studera den andra formen av förhärdelsen – Guds förhärdelsesdom över de hedningar som först förhärdat sig själva. Förhärdelsen accelereras när en människa konfronteras med Gud och hans ord och avvisar det. Då startar en accelererad process som leder till att hon skyn-dar allt snabbare mot det stadium när hon är utom räddning och utan återvändo hastar mot sin undergång. Detta visar historien om farao i 2 Mos 1-14¹.

Enligt Rom 1 är ett omoraliskt liv det yttre tecknet på den inre andliga process som vi kallar förhärdelse. 2 Mos 1 visar att det egyptiska samhället förändrats jämfört med hur det var under Josefs tid. Då hade man

¹ Farao är en titel på härskaren i Egypten. I de första kapitlen i 2 Mos är det minst tre olika härskare som äsyftas med denna titel. Den kung som inte kände till Josef kan syfta på någon regent ur det främreasiatiska folk (hyksos) som härskade över Egypten som den 15:e dynastin. Men det är ännu troligare att det är Amosis, grundaren av den 18:e dynastin, som äsyftas. Han eller hans efterträdare Amenhotep I inledde förtrycket av Israel. När inte förtrycket hade önskad effekt och Israels folk fortsatte föröka sig kom befallningen att döda alla nyfödda pojkar. Denna befallning borde ha kommit strax före Mose födelse. Aron som var tre år äldre hade ju klarat sig. Befallningen om barnamordet kan ha varit en sista åtgärd av Amenhotep I eller en skärpning av förtrycket av hans efterträdare Totmes I. Den farao Mose flydde för var Totmes III och den farao Mose sedan trädde fram inför var Amenhotep II. Vi får intrycket av att faraonerna inte bara vidmakthöll det förtryck deras företrädare inlett utan successivt skärpte det. De fortsatte det meningslösa liv de ärvt från sina fäder och därtill tilltog mörkret.

låtit främlingarna bo i den bästa delen av landet. Nu visade man inte längre någon generositet. Faraos hade paranoiska drag. Han var misstänksam och såg faror där det inte fanns några. Han började förtrycka Israels folk. På detta sätt skapade han med sitt förtryck potential till det hot som han fruktade. Om det som faraos fruktade hade någon verklig grund så var det i så fall orsakat enbart av det förtryck som han själv vidmakthöll. Övergrepp och förtryck kan leda till en motreaktion. På detta sätt är det ofta med tyranner oavsett var de finns, i nationer eller i familjer – de provocerar själva fram den situation de misstänker och fruktar men förstår inte sambandet mellan sitt agerande och den situation de skapar. Ett ytterligare tecken på faraos inre andliga tillstånd var befallningen att döda en mängd oskyldiga barn. Han gav den yrkesgrupp som hade uppgiften att vårda och rädda liv uppgiften att döda oskyldiga utan hänsyn till det etiska dilemma de tvingades in i. Det finns en skillnad mellan att ge bödeln uppgift att döda en brottsling efter fällande dom och att ge barnmorskor uppgiften att döda oskyldiga barn. Faraos insåg inte denna skillnad. En parallell kan lätt dras till vårt samhälle där sjukvårdspersonal sätts att döda oskyldiga barn före födseln. Faraos handlande är det yttre tecknet på hans inre andliga tillstånd. Han hade förhärdat sig själv och mörkret hade sänkt sig över hans oförståndiga hjärta. Han var utan ursäkt för sitt handlande. Både den naturliga gudskunskapen och samvetet bekräftade att han var utan ursäkt.

Gud hade beslutat att förhärda faraos hjärta därför att han först förhärdat sig själv. Mose fick Guds befallning att gå till faraos och säga till honom att släppa Israels folk så att de kunde hålla gudstjänst i öknen. Mose fick också makt att utföra inför faraos för att bekräfta att det var en befallning från Gud, 2 Mos 4:21-22.

Förstockelsen innebär att sinnet blivit hårt och likgiltigt för Gud och hans vilja och oförmöget att ge någon riktig respons på Guds ord. Det är den fiendskap och det trots mot Gud som ligger i människans naturliga syndafördärv som leder fram till förhärdelsen. I 2 Mosebok 5 kommer Mose för första gången till faraos. Mose sade till honom: *”Så säger Herren, Israels Gud: Släpp mitt folk, så att de kan hålla högtid åt mig i öknen!” Men faraos svarade: ”Vem är Herren? Skulle jag lyssna på honom och släppa Israel? Jag känner inte Herren, inte heller tänker jag släppa Israel”* (2 Moseboken 5:1-2). Faraos svar bekräftar att han förhärdat sig själv redan innan Mose kom till honom och hade genom självförhärdelseprocessen uppnått en anmärkningsvärd likgiltighet inför Gud.

Faraos handlande efter Mose första besök hos honom bekräftar på samma sätt att han uppnått ett kritiskt stadium av förhärdelse. Som Rom

I visar är ett omoraliskt liv det yttre tecknet på det inre andliga tillstånd som vi kallar ”förhärdelse”. Perversiteten i faraos liv visade sig i att han utan fog för det skärpte förtrycket mot israeliterna på ett drastiskt sätt, 2 Mos 5:6-18.

När farao vägrade låta folket gå skulle Gud med sin starka hand tvinga honom till det, 2 Mos 6:1. Gud sände svåra plågor över Egypten.

Gud förhårdar faraos hjärta när de tre första plågorna träffar Egypten. Läs 2 Mos 7:2-4, 13, 20-23; 8:15, 19. (8:15 är inte riktigt översatt i Svenska FolkBibeln. Det är samma uttryck i hebreiskan i 7:13, 22 och 8:15. Det hade varit bättre att översätta också 8:15 ”faraos hjärta förblev hårt”. Det hade på ett bättre sätt visat på uppfyllelsen av Guds beslut att han skulle förhärda faraos hjärta.)

Gud fortsätter att förhärda faraos hjärta under de följande plågorna samtidigt som farao fortsätter att förhärda sig själv så som han redan tidigare gjort. Läs 2 Mos 8:32; 9:7, 12, 34; 10:20, 27; 11:9, 10; 14:4,5.

Kraften i Guds straff tvingar farao att böja sig men så fort han får lättnad förhårdar han sig själv, 2 Mos 9: 27-35; 2 Mos 10:16-20, 24; 27,28; 12:31-33, 14:4-6. När farao på detta sätt under korta tider ser ut att mjukna så beror det inte på att han vunnit andlig insikt genom Guds ord och gärningar. Det beror endast på att han blivit tvingad att böja sig på grund av kraften i Guds straffdomar.

Faraos förhärdelse ledde till en vettlöshet som även var uppenbar för egyptierna, 2 Mos 10:7-11.

Resultatet av förhärdelsen var:

- att farao blev helt oemottaglig för Guds ord. Han hörde Guds ord med sina öron men blev helt oförmögen att förstå det. Farao såg Guds under med ögonen men var oförmögen att förstå innebörden eller reagera på ett riktigt sätt. Han gav respons på Guds ord och Guds gärningar men hans respons var självdestruktiv.

- att han utan återvänder störtade allt snabbare mot sin egen undergång, 2 Mos 14:15-28².

Det är Gud som verkar förhärdelsen. Men Gud förhårdar bara dem som först förhärdat sig själva. Det sker dem ingen orätt så att de skulle

² Uttåget ur Egypten skedde år 1446 f.Kr. Amenhotep II regerade fram till 1425 f. Kr, då han dog troligtvis på grund av sjukdom. Gud förhärligade sig i domen på farao, dvs. på hans vagnar, ryttare och hela hans här. Farao omkom inte själv i havet. 1425 f.Kr övergick makten till en yngre son, Totmes IV. Amenhoteps äldste son hade gått en för tidig död till mötes. Amenhotep II gjorde i början av sin regim två militära kampanjer norrut och återförde en stor mängd fångar från Kanaan. Efter tidpunkten för Israels uttåg verkar dock hans militära makt ha försvagats betydligt och han gjorde inga fler militära insatser i större skala norrut. Detta bekräftar bibelns skildring av den sista plågan och faraos härs undergång i havet.

kunna anklaga Gud och ge honom skulden för att de blir dömda och går förlorade. Faraos samvete sade honom att han själv förhärdat sig, att han själv var skyldig och att domen var rättvis. Detta visas av att uttrycket ”faraos stängde sitt hjärta”. Det visas också av att faraos tvingas bekänna sin synd när plågorna träffar Egypten. I sitt samvete var han medveten om att det var han som syndade mot Gud, 2 Mos 9:27; 10:16. Denna medvetenhet skyddade honom inte mot förhärdelsen utan visade endast att han var utan ursäkt.

Faraos förhärdade sig redan innan Mose blev sänd till honom och denna förhärdelse visade sig i faraos tyranniska behandling av Israels folk. När Gud sände Mose till Faraos hade Gud beslutat att förhärdade faraos hjärta så att han inte skulle kunna undkomma straffet för sina synder, 2 Mos 4:21. De under som Mose utförde och de ord från Gud Mose talade verkade som accelerator till förhärdelsen. När Faraos till slut tvingades släppa Israel så var det inte en följd av att Faraos äntligen vunnit insikt i sitt hjärta om Gud och Guds väldiga gärningar utan det skedde endast på grund av kraften i Guds straffdomar, 2 Mos 3:19-20. Det enda språk en förhärdad människa förstår är Guds maktord men inte heller detta förstår hon utan *tvingas* böja sig på grund av kraften i Guds straff, 2 Mos 6:1. Gud kunde ha dödat faraos med en gång men Gud förhärdade honom istället. Genom förhärdelsesdomen blev Guds makt uppenbar och hans namn förkunnat, 2 Mos 9:13-16; 11:9; Rom 9:17. På detta sätt tjänar också förhärdelsesdomen över hedningar till framgång för Guds rike.

C.

Guds förhärdelsesdom över sitt folk när de förkastar evangeliet.

Det ord från Gud som förkunnades för faraos var lagens befallningar och hotelser. Faraos stängde sitt hjärta för detta och lyssnade inte. Vi skall nu studera den tredje formen av förhärdelse. Det är en speciell form av förhärdelse som på många sätt liknar faraos förhärdelse med den skillnaden att det är en förhärdelse främst mot evangeliet. Guds förhärdelsesdom kommer över Guds folk och kyrka när de vänder sig bort från Gud, avvisar evangeliet och vänder sina hjärtan till den otroende världen. Denna förhärdelse verkas främst av evangeliet. Evangeliet är här accelerator till förhärdelsen.

Israels folk var inte så olika egyptierna. De vek förvånansvärt fort bort från Gud så att Gud inte längre ville kalla dem *sitt* folk utan sade till Mose: ”*ditt folk som du har fört upp ur Egyptens land drar fördärv över sig.*” Israels folk fick vittnesbördet att de var ett hårdnackat folk, 2 Mos

32:7-10. Det blev ett genomgående handlingsmönster i Israels historia att de vek bort från Gud och förhärdade sig. Israels folk var det folk HERREN själv utvalt, räddat och givit sina löften. De hade fått många bevis på Guds nåd. Gud hade gjort dem till sitt folk. Han hade också gett dem sina bud som lärt dem hur de i sina liv skulle visa sin tacksamhet mot Gud för hans frälsningsgärningar. Men Israels folk var hela tiden väldigt lockade att leva på samma sätt som de hednafolk som bodde runt omkring dem levde. Israels folk ville också tillfredsställa sina syndiga begär precis som alla andra folk. De kunde inte motstå lockelsen att leva i avgudadyrkan, otro och synd. Detta är själva motorn bakom deras självförhärdelse. De förkastade Guds nåd och stod emot den helige Ande som verkade i Guds evangelium. Stefanus gör en översikt över Israels historia i Apostlagärningarna med denna sammanfattning: *Hårdnackade är ni och oomskurna till hjärta och öron. Alltid står ni emot den helige Ande, ni som era fäder.* (Apg 7:51)

Det som Israel förhärdade sig mot var den helige Andes verkan i evangeliet. De förkastade budskapet om syndernas förlåtelse. Ps 95 lär oss att när vi på ett rätt sätt tar emot Guds nåd och frälsning så leder det till glädjehrop, tacksägelse, lovsång och tillbedjan. Men Israels folk förhärdade sig mot frälsningens budskap. Deras respons på Guds frälsning var motsatt den riktiga och väntade. De vek bort från Gud, frestade Gud och klagade mot honom. Därför drog de på sig Guds straff. Gud svor att de inte skulle komma in i hans vila. De drog på sig Guds förhärdelsesdom som gjorde det omöjligt för dem att komma in i himmelens salighet.

Jesaja verkställer Guds förhärdelsesdom över det avfälliga Israel.

I Jesaja 1:2-3 ges ett porträtt av Israels folk vid denna tid (700-talet f. Kr.) som visar på Israels självförhärdelse. De var känslolösa inför Guds frälsningsgärningar och fattade ingenting.

Gud visade på allvaret med synd och avfall genom att straffa folket. Men Guds straff ledde inte till ånger och bättring. De stängde sitt hjärta och förhärdade sig precis som farao när plågorna träffade Egypten, Jesaja 1:4-9.

Det yttre tecknet på denna självförhärdelse var ett omoraliskt liv. Men detta innebar inte att de upphört med en yttre gudstjänst. De firade gudstjänst men deras hjärtan var långt borta och deras sinnen hårda och likgiltiga, Jesaja 1:10-17; 29:13-14.

Det var mot den helige Andes verkan i evangeliet de förhärdade sig. Jesaja 1:18-20 visar vilket budskap folket förkastade och vägrade ta emot. Det var budskapet om syndernas förlåtelse de förkastade.

Jesaja fick en gudomlig kallelse och hans uppdrag var att förhärda detta folk. Läs Jesaja 6:8-11. Guds förhärdsedom träffar endast dem som först själva förhärdat sig. ”Detta folk” i vers 9 och 10 syftar på det folk som porträtterats i de tidigare kapitlen. Det syftar på det folk som först förhärdat sig själva mot evangeliet och som nått det kritiska stadium i förhärdsprocessen som beskrivs i Jesaja 1:3. De hade förhärdat sig själva så att de blivit känslolösa för Guds ord, de reagerade inte längre på det och fattade ingenting av det.

Jesajas kallelse innebar att Guds förhärdsedom nu träffat dem. Jesaja skulle som Guds budbärare med sitt budskap göra folkets hjärtan hårda, deras öron döva för Guds ord och deras ögon blinda för de gudomliga tingen, så att de inte skulle kunna förstå med sina hjärtan. Syftet med förhärdsedom var att folket inte skulle kunna vända om och bli helade, v. 9. De var nu utom räddning under Guds dom. Men det skedde dem ingen orätt. Orsaken till domen var deras egen självförhärdselse och förhärdselsen från Gud gick hand i hand med deras egen fortsatta självförhärdselse. Men domen innebar att det enda som nu återstod för folket var att utan återvändo hasta mot sin undergång, v. 11, precis som farao hastade mot sin undergång i Röda havet.

Jesus verkställer samma förhärdsedom över fariséerna.

I Matteus evangelium skildras en stegrad konflikt mellan Jesus och fariséerna. I kap 12 och 13 kommer denna konflikt till en brytpunkt. Matteus skildrar förhärdsprocessen på detta sätt:

Förhistorien: Jesus kallar alla till omvändelse

I kapitel 4 skildras hur Jesus predikade *evangelium* och kallade alla till omvändelse. *Från den tiden började Jesus predika och säga: ”Omvänd er, ty himmelriket är nu här.”* (Matteus 4:17). *Jesus vandrade omkring i hela Galileen och undervisade i deras synagogor och predikade evangeliet om riket och botade alla slags sjukdomar och krämpor bland folket.* (Matteus 4:23).

Självförhärdselsen: fariséerna förhärdar sig själva mot evangeliet

I Matt 9:2 läser vi hur fariséerna vände sig mot evangeliet om syndernas förlåtelse. När Jesus förkunnade syndernas förlåtelse tänkte de: *”han hädar”*. Sedan började de ifrågasätta honom för att han omgav sig med syndare. Fariséerna frågade lärjungarna: *”Varför äter er mästare med publikaner och syndare?”* *Jesus hörde det och sade: ”Det är inte de friska som behöver läkare utan de sjuka. Gå och lär er vad detta ord*

betyder: Jag vill se barmhärtighet, inte offer. Ty jag har inte kommit för att kalla rättfärdiga, utan syndare.” (Matteus 9:11b-13). I kapitel 9 skildras också hur folket hånskrattar åt Jesus när han går för att uppväcka Jairus dotter. (v. 24). När Jesus botade en man som var stum och besatt sade fariséerna: ”det är med hjälp av de onda andarnas furste som han driver ut de onda andarna”, (v.34).

I kap 11 vittnar Jesus om Johannes Döparen. Folket mottog varken Johannes eller Jesu förkunnelse. Guds ord passade dem inte och de ville inte höra. Varken glädjesång eller sorgesång möttes av någon respons, i alla fall inte den riktiga och väntade. Folket svarade endast med trots och anklagelser. Med hörande öron hörde de utan att höra eller förstå, Matteus 11:16-19. Jesus ropar ut sitt ve över Korasin, Betsaida och Kaper-naum för att de sett hans kraftgärningar men inte omvänt sig. Med seende ögon såg de utan att se.

I kapitel 12 skildras först hur fariséerna dömer oskyldiga och sedan hur de överlade om att döda Jesus sedan han botat en man med förtvinad hand. Detta omoraliska handlande är yttre tecken på en den inre andliga självförhärdelsen.

Förhärdelsens utveckling: fariséernas självförhärdelse når det kritiska stadium som föregår Guds dom.

Matteus kap 12 fortsätter med att skildra hur fariséernas självförhärdelse kommer till det kritiska stadium som föregår Guds förhärdelsedom. Jesus botade en man som var blind och stum. Fariséerna uttalade återigen den anklagelse som de redan tidigare framfört: ”det är bara med hjälp av Beelsebul, de onda andarnas furste, som han driver ut de onda andarna.” Detta föranleder Jesus att varna dem för att förhärdas sig mot den helige Andes verkan som är det enda som kan föra en människa till frälsning. Jesus säger: *Därför säger jag er: All synd och hädelse skall människorna få förlåtelse för, men hädelse mot Anden skall inte förlåtas. Den som säger något mot Människosonen skall få förlåtelse. Men den som talar mot den helige Ande skall inte få förlåtelse vare sig i den här tidsåldern eller i den kommande.* (Matteus 12:31-32)

Guds förhärdelsedom: Jesus förhärdar sedan dem som först förhärdat sig själva.

Guds förhärdelsedom över fariséerna verkställs i kapitel 13. Där skildras hur Jesus talade till folket i många liknelser. *Lärjungarna kom då fram till Jesus och frågade: ”Varför talar du till dem i liknelser?” Han svarade dem: ”Ni har fått lära känna himmelrikets hemligheter, men det har inte*

de andra. Ty den som har skall få, och det i överflöd, men den som inte har, från honom skall tas också det han har. Jag talar till dem i liknelser, eftersom de ser utan att se och hör utan att höra eller förstå. (Matteus 13:10-13). Här anger Jesus anledningen till att han nu inte längre kallar dem till omvändelse så som han gjorde i början av sin verksamhet utan istället förhärdar dem så att de inte skall bli omvända. Anledningen till att Jesus talade till dem i liknelser var att de förhärdat sig själva så att de inte längre hörde Guds ord. De hade blivit blinda för de gudomliga tingen. Det var inget fel på deras syn och det var inget fel på deras öron. Men det de såg och det de hörde fick ingen respons hos dem. De såg det som var uppenbart utan att se och de hörde utan att höra eller förstå.

Läs Matteus 13:14-15. Genom sin predikan verkställer Jesus Guds förhärdelsesdom som för dem bortom räddning. Syftet med Jesu predikan var att de inte skulle se med ögonen, höra med öronen eller förstå med hjärtat. De skall inte längre kunna undkomma Guds dom genom att omvända sig och bli helade av Gud.

Gud gör i domen skillnad på tro och otro.

Lärjungarna var i ett helt annat läge. Genom den helige Andes verkan i ordet hade de fått sina ögon och öron öppnade och de hade fått lära känna himmelrikets hemligheter, Matt 13:11, 16, 17.

Vi har redan sett hur ett omoraliskt liv är det yttre tecknet på den inre förhärdelseprocessen. Detta visar sig också i den fortsatta historien. Evangelierna skildrar hur konflikten fortsätter att accelerera och präglas av misstro, falska anklagelser och mordförsök från fariséernas sida och leder till att de korsfäster Jesus. De fortsätter att skynda mot sin undergång genom att förfölja, fängsla och gissla apostlarna och till slut kommer undergången i och med Jerusalems förstörelse. Där lämnades inte sten på sten därför att de inte förstod den tid då Gud besökte dem, Luk 19:44. (Detta är ytterligare en hänvisning till förhärdelsen. Förhärdelsen innebär att man inte förstår tidens tecken och de gudomliga tingen fast de är uppenbara.) Vid Jerusalems förstörelse kom en nöd över judarna som inte har någon motsvarighet i världshistorien, Matt 24:21. Jerusalems förstörelse blev det förhärdade folkets undergång och är därmed en parallell till faraos undergång i havet eller Juda rikets undergång sedan Gud verkställt förhärdelsesdomen genom sin tjänare Jesaja.

Rom 9:14-18

Romarbrevet kapitel 9-11 beskriver folkens historia utifrån *läran om utkorelsen* och *läran om förhärdelsen*. Båda läroarna framställer Guds

suveräna makt och höghet, Rom 9:18. Men de båda läroarna har grundläggande skillnader. Läran om utkorelsen är det renaste evangelium medan läran om förhärdelsen är lagens förkunnelse.

Guds utkorelse som leder till frälsning har sin grund i Guds fria kärlek och barmhärtighet. Utkorelsen beror inte på en människas gärningar, Rom 9:12. Före världens begynnelse har Gud utvalt oss i Kristus till frälsning så som Efesierbrevet 1 förkunnar.

Förhärdelsen däremot är en dom som Gud verkställer i tiden på grund av en människas självförhärdelse och kommer som en följd av en människas envetna och upprepade trots mot Gud. Förhärdelsedomens beror helt och hållet på människans gärningar och innebär att människan får vad hon förtjänar. Hänvisningen i Rom 9:17 till historien om faraos förhärdelse visar detta tydligt. Det är ett citat som förkunnar Guds förhärdelsedom över farao och är hämtat från 2 Mos 9:16. Den följande versen lyder: *"Om du fortsätter att lägga hinder i vägen för mitt folk och inte släpper dem, se då skall jag..."*. Detta visar att förhärdelsedomens över farao helt och hållet var orsakad av hans envetna självförhärdelse och fortsatta trots mot Gud.

Det är Gud som verkar förhärdelsen, Rom 9:18.

Det är lättast att förstå förhärdelsedomens som Guds straffdom över synen. På det sättet är den en parallell till det som sker när en otroende människa dör eller vad som kommer att ske på den yttersta dagen.

På den yttersta dagen då Herren kommer tillbaka sätter han därmed punkt för nådens tid för en mängd otroende människor. När Herren kommer tillbaka kommer en majoritet av människorna att vara otroende, Matt 18:8. När Herren kommer tillbaka ges inte någon mer tid till omvändelse för dessa utan de kommer att dömas.

Samma sak sker när varje otroende människa dör. Herren sätter därmed punkt för nådens tid och domen är därmed given. Det är Herren som råder över en människas livstid och när han låter döden komma så avslutar han också nådens tid för den människan.

Förhärdelsen handlar om en dom som Herren verkar under en människas livstid. Gud sätter punkt för nådens tid medan en människa lever och förhärdar hennes hjärta så att hon inte längre kan undkomma domen genom att omvända sig. Gud avslutar nådens tid för den människan medan hon lever och hennes fortsatta liv blir en väntan på död och dom utan möjlighet att undkomma. Domen har då redan avkunnats.

Räddningen undan förhärdelsen.

Israels folk var hårdnackade och förhärdade sig mot Gud. Gud straffade dem för detta. Mose visade dem till den kommande Messias, 4 Mos 4:4-9, Joh 3:14-18. Jesus Kristus är den ende som räddar oss från domen.

Juda folk förhärdade sig mot Gud. Gud straffade dem för detta. Jesaja blev sänd att förhärdade dem som först förhärdat sig själva. Den enda räddningen undan domen var hos HERREN, ”Vår Återlösare”, Jes 63:15-17.

Fariséerna förhärdade sig mot Jesu evangelium. Förhärdelsesdomen träffade dem. Men apostlarna hänvisar dem till Kristus. Kristus är den enda som kan rädda från domen, Apg 3:12-20.

Evangeliet om frälsningen i Jesus Kristus är det enda som kan omvända förhärdade hjärtan. Den som tror på Sonen blir inte dömd, Joh 3:18. Jesus är den enda räddningen från all slags dom över synden, även förhärdelsesdomen.

Synden mot den helige Ande.

Vad är synden mot den helige Ande som inte skall förlåtas vare sig i den här tidsåldern eller i den kommande?

Utvecklingen av synden och självförhärdelsen hos fariséerna så som den skildras i Matteus evangelium ger svaret på frågan. När Jesus varnade fariséerna för denna synd i Matt 12 hade de inte vid det tillfället gjort någon speciellt svår synd som skiljer sig från vad de tidigare hela tiden gjort. De hade även tidigare beskyllt honom för att driva ut onda andar med hjälp av de onda andarnas furste. Fariséerna hade hela tiden avvisat evangeliet om syndernas förlåtelse som Jesus predikade. De hade inte insett faran som ligger i upprepningen av denna synd. Genom upprepning hade de utvecklat denna synd tills de nått en anmärkningsvärd hårdhet mot Guds ord. På dem passar den sammanfattning Stefanus ger: *alltid står ni emot den helige Ande, ni som era fäder*, Apg 7:51.

Det är den helige Ande som verkar i evangeliet om syndernas förlåtelse. Genom detta evangelium skapar han den frälsande tron på Jesus Kristus i människors hjärtan. Någon annan frälsningsväg finns inte. Den som avvisar evangeliet om syndernas förlåtelse för Kristi skull kan omöjligt finna någon förlåtelse på annat håll, på annat sätt eller i någon annan tid. Jesus säger: *Ingen kommer till Fadern utom genom mig*. Jesus säger i Matt 12:32 samma sak som han med andra ord uttrycker i Joh 3:18: *den som inte tror är redan dömd, eftersom han inte tror på Guds enfödde Sons namn*. Den som avvisar Andens verkan i evangeliet och förkastar tron på Jesus står inte under Guds förlåtelse utan under Guds dom. Den som inte tror står redan nu i denna tidsålder under Guds dom

och detta kommer inte att ändras i den kommande tidsåldern. Vad Jesus i Matt 12:31-32 säger är att han inte vid domen kommer att anklaga och döma fariséerna för att de sade emot honom. Men de uteslöt sig själva från syndernas förlåtelse när de talade mot den helige Ande som verkade i Kristi evangelium. Eftersom de avvisade den frälsande tron som Anden ville tända i deras hjärtan stod de under domen. Kort sagt: *den som inte tror skall bli fördömd*, Mark 16:16.

Någon har sagt att så länge en människa är orolig för att ha begått synden mot den helige Ande så visar det att hon inte begått denna synd.

Detta påstående blir inaktuellt om man förstår synden mot den helige Ande så som vi gjort här ovan. Synden mot den helige Ande är ingen speciell synd utan helt enkelt ett avvisande av evangeliets budskap.

Dessutom är det bäst att genast glömma alla försök att trösta den människa som är orolig för sina synder med att hänvisa till den oro som finns i hennes eget hjärta. Vad är hjärtats oro för tröst mot synden? Profeterna och apostlarna hänvisade ett förhärdat folk, inte till det som fanns i deras eget hjärta, utan till den enda räddningen som finns undan all slags dom – Jesus Kristus. Vi skall göra på samma sätt.

Ytterligare en sak kan sägas om detta. Den enda människa som skulle kunna säga hur det känns i hjärtat att vara under Guds förhärdelsesdom är den som själv drabbats av förhärdelsesdomen. Men inte heller den människan kan redogöra för det eftersom förhärdelsen då måste ses ur en andlig synvinkel och ställas i relation till ett andligt liv och den som är förhärdad saknar möjlighet att bedöma saken ur denna synvinkel. Den som är förhärdad förstår ju ingenting av de gudomliga tingen eller det andliga livet inför Gud. Inte heller kan man hoppas att någon skall vända tillbaka från förhärdelsen och redogöra för hur det då kändes i hjärtat. Den som drabbats av Guds förhärdelsesdom är utom räddning och vänder inte om. Att ta sig för att avgöra hur det känns i hjärtat att vara förhärdad, och skilja detta från andra tillstånd, är att ge sig in på ett område som inte låter sig utforskas. Än mindre skall vi utifrån ren spekulering om detta försöka trösta oroliga hjärtan med deras egen oro. Hur det är att vara förhärdad låter sig inte utforskas längre än vad Bibeln lär oss: synden mot den helige Ande som Jesus varnar för är det upprepade avvisandet av evangelium som leder till förhärdelse. Förhärdelsen innebär att människans får en likgiltighetens ande som gör hennes sinne likgiltigt inför Guds ord. Det innebär ett hårt sinne som inte förstår något av de gudomliga tingen. Dessutom är detta inre tillstånd förenat med yttre tecken på perversitet i någon form, antingen det tar sig uttryck i grova synder eller i självräddfärdighet. Även om en människa skulle uppvisa

alla dessa tecken, så vitt vi kan bedöma, så skall vi göra som Petrus i Apostlagärningarna och hänvisa dem som förhärdat sig själva till den enda räddning som finns för alla människor, förhärdade eller ej, – Jesus Kristus, Apg 3:12-26.

Visar inte Hebr 6:4-6 att synden mot den helige Ande är en speciell synd och något annat än ”bara” ett avvisande av evangelium?

Orden i Hebr 6:2-4 är klara och tydliga. Däri ligger också problemet med detta bibelställe. Dessa ord ser ut att vara oförenliga med evangeliets budskap och vad Paulus lär i sina epistlar. På grund av detta bibelställe ville inte Luther räkna Hebreerbrevet till de kanoniska skrifterna. Även om det finns en del att säga som förklaring till detta ställe så kvarstår ändå svårigheter. På grund av de svårigheter som detta ställe bjuder kan det inte användas för att kasta ljus över något annat bibelställe. Det är andra bibelställen som måste kasta ljus över Hebr 6:2-4. Det bästa är att förstå stället som en variant av den tredje formen av förhärdelsesdom som vi studerat här ovan, alltså Guds förhärdelsesdom över sitt folk sedan de avvisat evangeliet och förhärdat sig själva mot evangeliet.

Varning för spekulation.

Vi började med att säga att läran om förhärdelsen var lagens förkunnelse. Läran om förhärdelsen är i mångt och mycket en motsats till läran om utkorelsen. Läran om förhärdelsen är lagen och läran om utkorelsen evangelium. Var lära måste få stå för sig själv så som Bibeln förkunnar dessa skilda budskap. Det går inte att utifrån evangelium dra några slutsatser om läran om förhärdelsen. Det går heller inte att utifrån läran om förhärdelsen dra några slutsatser om evangeliet. Lagen och evangeliet skall förkunnas precis så som Skriften lär oss. Dessutom kan inte det mänskliga förnuftet åstadkomma några giltiga slutsatser på teologins område. Det är bäst om vi kan lära oss hur Skriften framställer dessa läror och sedan bara upprepa detta.

Stefan Hedkvist

Litteratur:

Koehler, J. P. (1997) ”The Teaching of Scripture Regarding Hardening”. C. A. Jahn (Ed.) *The Wauwatosa Theology. Vol. 2.* Milwaukee, Wisconsin: Northwestern Publishing House. (Originalartikeln publicerad på tyska i *Theologische Quartalschrift*, 1912, 1913).

Brevet till Filemon – en inledning

Av Paulus' tretton brev i Nya testamentet är fyra adresserade till privatpersoner, varav ett är brevet till Filemon. Det är det mest personliga. Förutom att det innehåller några hälsningar till dem som samlas i Filemons hus, förekommer inga råd eller förmaningar till församlingen.

Även om det finns mycket att lära av vad aposteln har att säga och på vilket sätt han säger det, kretsar brevets innehåll huvudsakligen kring en enda fråga, nämligen en begäran från Paulus till Filemon angående en slav som flytt och som Paulus nu sänder tillbaka till sin herre. Just denna preciserade begäran gör brevet så speciellt. Detta så ofta bortglömda brev är också Guds inspirerade ord och således värt ett fördjupat studium.

C.S. Lewis kallade brevet till Filemon ”det mest underbara och innerligt mänskliga av alla Paulus' brev, fullt av charm och skönhet”. Andra har beskrivit det som ”det mest gentlemannamässiga brev som någonsin skrivits”. Den som tar sig de få minuter det tar att läsa igenom detta brev, som har endast ett kapitel med 25 verser, kommer att bli både imponerad och rörd av det.

Kolossierbrevet och brevet till Filemon skrevs vid samma tillfälle och sändes till samma destination med samma budbärare. I Kolossierbrevet refereras till personer som nämns i brevet till Filemon. I Kolossierbrevets tredje kapitel uppmuntras andan av förlåtande kärlek som aposteln så enträget manar i synnerhet Filemon till.

Brevets adressat är Filemon som bor i Kolosse. Vi vet inte mycket om denne man. Paulus skriver till honom från sin fångenskap i Rom och kallar honom ”älskade vän och medarbetare”. Från själva brevet drar vi slutsatsen att Filemon blivit omvänd till kristendomen genom Paulus, direkt eller indirekt. Kanske hade Filemon tagit emot undervisning direkt av Paulus i Efesus, eller av Epafras som var en lärjunge till Paulus. Under alla omständigheter var Filemon en aktiv medlem i församlingen i Kolosse (v 1). Han öppnade sitt hem för gudstjänst och missionsverksamhet. Han skaffade sig ett rykte bland sina medkristna om att vara en

generös, kärleksfull, gästvänlig och hängiven arbetare åt Herren och hans församling (v 7).

I hälsningen till Filemon nämner Paulus bl a Appfia, som antas vara Filemons hustru, vidare Arkippus som kan ha varit Filemons son. Både Arkippus, som mycket väl kan ha tjänat som pastor i församlingen i Kolosse vid tiden då brevet skrevs, och Onesimus, som är orsak till brevet, nämns i Kol 4:9. Det gör däremot inte Filemon och Appfia. Allt vad vi vet om brevets adressat finns i själva brevet.

Onesimus (namnet betyder *nyttig*) hade förut varit slav i Filemons hus. Han hade rymt från sin herre, troligen med sin herres pengar som han stulit. Eventuellt försökte Onesimus i likhet med andra förrymda slavar att ta sig till Rom. Av någon anledning kom han där i kontakt med aposteln Paulus. Aposteln satt i fängelse i Rom, han väntade på utfallet av sin vädjan till domstolen. Han hade tagit till sig denne rymling och givit honom undervisning i den kristna tron. Herren hade välsignat Paulus' ämbetsutövning när det gällde Filemon och nu fick slaven del av samma välsignelse.

Onesimus blev en kristen. Varma personliga band utvecklades mellan aposteln och den omvända slaven som Paulus nu kallar "mitt barn" i vers 10. Onesimus' nyvunna tro och hans djupa lojalitet till aposteln visade sig omedelbart i hans handlande. Förut hade Onesimus varit onyttig och på det sättet otrogen mot sitt namn. Nu började han leva upp till betydelsen av sitt namn. Genom sitt uppträdande och hjälpsamhet mot den fångne aposteln blev han till stor nytta också för evangeliet.

Paulus hade gärna behållit honom i sin tjänst i Rom (v 13). Det är troligt att Paulus hade kunnat övertala Filemon att låta Onesimus stanna hos sig, men han sänder iväg honom "som sitt eget hjärta" (v 12) i enlighet med den äganderätt Filemon hade till sin slav. Paulus var noga med att följa de gällande lagarna och dessutom förbjuder det tionde budet begärelsen till nästans egendom.

Aposteln varken befäller eller anhåller om frihet för Onesimus. Ändamålet med evangeliet är inte att ändra den sociala ordningen, utan i första hand att förändra inställningen i människans hjärta. Paulus var medveten om att evangeliet ägde kraften att omskapa både slavens och hans herres hjärta, vilket skulle leda fram till att slaveriet upphörde och ett kristet förhållningssätt skapades mellan slaven och hans herre. Paulus sänder honom därför tillbaka till hans herre. Han reser under beskydd av Tykikus, som är en medarbetare, och han reser frivilligt. Han reste tillbaka för att få sin herres förlåtelse och återgå till sin tjänst.

Hur kommer Filemon att ställa sig till sin onyttige slav? Enligt den

romerska lagen hade han rätt att straffa sin slav som flytt. Det förekom att slavar straffades mycket hårt, också med döden. Därför sänder Paulus detta brev med Tykikus och Onesimus. På ett mycket påtagligt sätt ställer sig aposteln liksom i Onesimus' ställe inför Filemon (v 17-19). Nu ger han honom ett tillfälle att verkligen visa sin kristna kärlek gentemot Onesimus, istället för att utöva sin rättighet att straffa honom hårt. Paulus vädjar till honom att visa den förlåtande kärlek som utmärker en Kristi efterföljare (v 21). När nu Onesimus kommer tillbaka till sin herre är det inte endast en förrymd slav som återvänder utan något mycket mer: "en älskad broder" (v 16) till Filemon och inte minst aposteln själv. Evangeliets omskapande kraft hade visat sig i både slavens och hans herres hjärta; nu vill aposteln se att det fortfarande har den underbara förmågan att förlåta.

Tydligare än någonsin visar brevet till apostelns hjärtelag mot den enskilda människan. Brevet till Filemon är en viktig undervisning i hur evangeliet i praktiken ska framträda och sätta sin prägel på sin omgivning. Här ges ett exempel på hur den kristna trons utövare uppträder i en mycket svår situation. Eller varför inte just i frågan om slaveriet? Det har ibland framförts kritik mot Jesus och hans apostlar för att de inte tydligt nog tog avstånd från slaveriet. Detta brev är om något ett svar på den kritiken.

Vi vet inte hur Onesimus blev mottagen av Filemon. Endast det faktum att brevet bevarats i den heliga kanon kan vara en indikation på att den "älskade brodern" blev väl mottagen.

Alvar Svenson

(Fritt efter "Introduction to Philemon" i *The People's Bible*.)

Bibeltolkning – det rätta sättet

(forts)

Kapitel 11 ”GOSPEL REDUCTIONISM”, TEORIN ATT BARA EVANGELIET ÄR GUDS ORD

Bakgrund

Bultmanns existentiella avmytologisering blev vardagsmat i de liberala lutherska kyrkor i USA som nu tillhör Evangelical Lutheran Church i Amerika (ELCA). Denna form av historisk-kritisk metod var alltför radikal för den mera konservativa lutherska kyrkan Missourisynoden.

Några i Missourisynoden tyckte dock att de kunde införliva några av den historisk-kritiska metodens synpunkter i bibeltolkningen och ändå bevara den lutherska läran. De införde synsättet att den gudomliga delen av Nya testamentet var begränsad till ställen som innehåller evangelium. Därför kallas detta synsätt ofta ”Gospel reductionism”. Resten av Skriften är mänsklig, menade de, i synnerhet de delar som först och främst är historiska.

Många av de män som var denna rörelses ledare lämnade senare Missourisynoden och gick med i ELCA. Men de flesta studenter som de utbildade under flera decennier stannade kvar som pastorer och lärare. De utgör fortfarande en ganska stor och inflytelserik grupp inom denna kyrka.

De som lanserade ”Gospel reductionism” i Missourisynoden möttes från början av motstånd. När dessa mäns ståndpunkt blev mer uppenbar utifrån vad de skrev och lärde växte oppositionen. Så småningom valde synoden en president som var fast besluten att ta itu med den växande oenigheten inom synoden. Hans namn var Jacob Preuss.

Som president för Missourisynoden begärde och fick Preus 1972 en rapport av en undersökningskommitte om det nya tolknings sätt som vid den tiden stöddes av de flesta fakultetsmedlemmarna vid seminariet i St. Louis. Senare skrev han: ”Medan den kristna trons huvudläror fortfarande tycks upprätthållas i de flesta fall, har steget tagits mot en urholkning av det mest grundläggande . . . Denna metod att tolka Bibeln för inte bara in osäkerhetsprincipen i kristen tro och teologi, utan de antaganden om den heliga Skrifts natur och auktoritet som ligger bakom är så främ-

mande för Bibeln, klassisk kristendom och de lutherska bekännelse-skrifterna att vi måste se den som en falsk lära om den heliga Skrift.”¹ Det är den viktiga sanningen i denna analys som detta kapitel skall belysa.

Genom att se på detta slags historisk-kritiska tolkning skall det här kapitlet inrikta sig på vad de män har skrivit som lämnade Concordia Seminary i St. Louis och bildade Seminex (seminarium i exil). I slutet av 1960-talet utgjorde dessa män en stor majoritet inom fakulteten. En betydande källa till innehållet i det här kapitlet är Concordia Theological Monthly (CTM) från 1968 till 1973. CTM var en teologisk tidskrift som dessa män var ansvariga utgivare av. En annan källa är det ställningstagande som de formulerade i ett uttalande med titeln ”Troigna vår kallelse – troigna vår Herre.”²

Det grundläggande synsättet

Den rationalistiska litterärkritikens slutsatser accepteras som fakta vid ”Gospel reductionism”. Utvecklingen av de synoptiska evangelierna i tre stadier – från muntlig tradition till skrivna källor till verk av redaktörer – är t ex en grundläggande startpunkt för tolkaren. Men vid gospel reductionism sägs det att den helige Ande påverkade hela denna process. Man antar att det snarare fanns en inspiration av den kristna gemenskapen än en inspiration av enskilda författare.

Detta betyder inte att varje ord är gudomligt inspirerat. Nej, samtidigt som den mänskliga processen ägde rum där berättelserna om Jesu liv utvecklades genom de tre stadierna, ägde också en gudomlig process rum. De mänskliga berättelserna om Jesu liv fylldes med gudomlig sanning genom den helige Ande. Alltså är evangelierna samtidigt både en mänsklig berättelse och ett gudomligt ord.

Den mänskliga sidan av Bibeln anses vara ett legitimt undersökningsområde för den rationalistiska historikerns principer. På samma gång sägs det att den gudomliga sidan av Bibeln går utöver historisk-geografisk undersökning och kan endast undersökas och förstås av den troende i vilken den helige Ande har verkat saliggörande tro.

Den grundläggande synen på Bibeln är alltså att en uppdelning kan göras mellan dess mänskliga och gudomliga sida. För att få svar på frågan hur denna uppdelning hanteras av den person som vill hålla fast vid

¹ Herman Otten, ed., *A Christian handbook on vital issues* (New Haven, MO: Leader publishing co., Inc., 1973), ss 821-826.

² *Ibid.*, s 802.

den grundläggande kristna läran, måste man titta på hur "Gospel reductionism" definierar vad som är kännetecknande för Bibeln.

Bibels kännetecken

De som tillämpar "Gospel reductionism" menar att varje allvarligt induktivt studium av Bibeln som historia kommer att leda till slutsatsen att Bibeln innehåller mänsklig svaghet och misstag. Man hänvisar t ex till "motsättningarna" i en del av evangeliernas parallellställen. Men denna egenskap hos Bibeln borde inte störa den troende, menar man.

Genom tron antas den kristne ha fått ett andligt perspektiv, så att han inser att den helige Ande kan övervinna den utveckling, behäftad med mänskliga misstag, som resulterat i Nya testamentet. Den kristne förväntar sig att genom sin undersökning av den gudomliga sidan av Ordet få höra Gud tala till sig både dom och nåd. Med andra ord är ett annat av Bibels kännetecken att den helige Ande uppenbarar sanningen trots den felaktiga historiska inramning som denna sanning har.

Bibels mänskliga sida anses inte vara helt riktig. Vad den säger om historia och natur är öppet för ifrågasättande. Men eftersom det är ett vittnesbörd som sammanställts av urkyrkan är det ändå det viktigaste historiska belägget för de händelser som omvittnas och förklaras. Varje ifrågasättande som görs av dess historiska riktighet måste noggrant undersökas och bevisas innan det bibliska vittnesbördet kan kallas felaktigt.

Lägg märke till hur den bibliska uppteckningens tillförlitlighet har förskjutits så att den, trots denna till synes konservativa försiktighet, beror på vad "forskarna" bestämmer. Utan "forskarnas" hjälp kan en människa inte längre vara säker på att det är bokstavligen sant när han läser i Bibeln om sådant som rör historia och natur.

På detta sätt blir också Skriftens enhet och ofelbarhet ifrågasatt. När "forskare" tillstår att det finns "motsägelser" i Skriften kan ingen hålla fast vid att Bibeln stämmer helt och hållet i allt den lär. Bibels enhetlighet inskränks till att gälla de avsnitt som talar om Guds dom och nåd. Bibels ofelbarhet får en annan betydelse, så att den inte längre avser vad Skriften säger utan vad den åstadkommer. Inspirationen betyder enligt en "gospelreductionist" att Gud ser till att hans Ord gör det han vill att det ska göra, nämligen föra människor till tro. Endast i denna mening och endast när den fullgör denna uppgift omtalas Bibeln som ofelbar, i full överensstämmelse, helt pålitlig. Märk att Skriftens ofelbarhet faktiskt jämföras med vad som vanligtvis syftar på dess verkan.

I "Gospel reductionism" ses Bibeln som en samling tidlösa sanningar

utan verkligt avgörande historiskt samband. Om denna slutsats verkar överdriven kan man begrunda följande citat från ”Trognå vår kallelse” och särskilt lägga märke till hur det betonas att Skriftens historiska dimension är relativt obetydlig.

Skriftens historiska natur innebär att vi inte kan begära att de bibliska författarna hade samma kunskap i vetenskap och geologi som vi har, eller att de verkade efter samma norm för vad som är historia eller korrekta uppgifter. Skriftens tillförlitlighet eller ”ofelbarhet” kan inte bestämmas av tjugonde århundradets mått på saklighet. Skriften kopplar inte heller ihop den helige Andes verk med detta slags ”ofelbarhet”. Den uppgift som Herren har gett den helige Ande är att leda oss till hela sanningen om vad Gud gjorde i Jesus Kristus för att vi skulle bli återlösta och förhärligade. Gud gör inget misstag när han uppenbarar denna sanning, och den helige Ande som är verksam i Ordet leder oss inte vilse när det gäller detta uppdrag; om detta vittnar den helige Ande i oss.³

Tolkningsprinciperna

När en ”gospelreductionist” har att göra med Nya testamentet i dess historiska aspekt använder han samma principer som används för att tolka all annan litteratur. Det är t ex nödvändigt att visa på det litterära och historiska sammanhanget och den omständigheten att varje avsnitt bara har en bokstavlig betydelse. Olyckligtvis går de ännu längre och omfattar även den rationalistiska litterärkritikens metod:

Egentligen legitimeras alla tekniker som är förknippade med historisk-kritisk metod, som källanalys, formhistoria och redaktionshistoria, av den omständigheten att Gud valde att som sitt skrivna Ord använda dokument som skrivits av mänskliga varelser på ett mänskligt språk.⁴

Att källanalys, formhistoria och redaktionshistoria grundar sig på rationalismens förnekelse av det övernaturliga bortser man ifrån, och den historisk-kritiska metoden förklaras vara neutral. Det tas för givet att om kristna förutsättningar används när man anlitar denna metod kommer det att föra med sig stora välsignelser för kyrkan.

De kristna förutsättningar som räknas upp är: evangeliets centrala plats i Skriften, skillnaden mellan lagen och löftet och Andens gåva tron som den nödvändiga förutsättningen för att förstå löftet och ta emot det.

³ *Ibid.*, s 826.

⁴ *Ibid.*, s 826.

Vårt att notera är att verbalinspirationen överhuvudtaget inte omnämns. Denna kristna förutsättning har utan tvivel övergetts eftersom den är oförenlig med den rationalistiska litterärkritiken och dess förnekande av det övernaturliga och eftersom ”forskare” har ”bevisat” att det finns ”motsägelser” i det bibliska vittnesbördet.

Andra falska tolkningsmetoder som har ställt till med så stor förödelse i den kristna kyrkan under olika skeden i dess historia får en nick av samtycke. Det sägs att precis som den helige Ande verkade genom exegetikens allegoriska skola och den medeltida exegetikens fyrfaldiga betydelse, så verkar han också idag både genom den historisk-grammatiske och den historisk-kritiske metoden.

Varför låtsas inte ”gospelreductionister” om det onda i dessa tidigare metoder utan t o m samtycker till dem? Det blir bara begripligt om man inser att de vill fastställa principen att det finns ett konstant behov av förändring i kyrkans sätt att tolka Skriften för att möta kyrkans föränderliga omgivning. De menar att ibland kan två motsatta metoder komplettera varandra. När svagheten i den ena metoden blir tydlig då kyrkan går nya situationer till mötes, tycker de att kyrkan gradvis borde överge eller förändra den metoden för att anpassa sig till nya insikter.⁵

Med utgångspunkt från ett sådant resonemang blir inställningen att tolkaren måste lära sig att anpassa sig till kyrkans moderna omgivning. Han får inte börja läsa den mänskliga sidan av Nya testamentet som en faktaframställning som man ska ta efter den ytliga betydelsen. Det passar bara inte in på dagens sätt att se på historien, menar man. Nej, den som tolkar måste behandla den mänskliga berättelsen som en teologisk syn på världen, historien och människan, uttryckt med termer som härrör från den gamla kultur den har uppstått i.

Koncentration på det gudomliga budskapet

Trots de problem som mötte tolkaren i arbetet med den mänskliga sidan av Skriften hävdade man att den sanna läran kan bevaras genom rätt tolkning av den gudomliga sidan. För att uppnå detta måste tolkaren studera Nya testamentet med förväntningar på att få höra uteslutande lag eller evangelium.

Egentligen fördömer ”Gospel reductionism” den bibeltolkare som hävdar att Bibelns historiska uppgifter är korrekta. En sådan tolkare sägs leda folk bort från Kristus eftersom han snarare får dem att acceptera

⁵ *Ibid.*, s 826.

Guds Ord på grund av historiska bevis än genom tron allena. Hans tolkning betecknas som ett utstuderat sätt att ersätta tron med åskådning.

”Gospel reductionism” gör evangeliet normgivande på så sätt att den förnekar hela Bibelns normgivande auktoritet. En falsk motsats sätts upp mellan evangeliet och Bibeln:

Evangeliet ger Skrifterna deras normgivande karaktär och inte tvärtom. Vi blir frälsta genom tron på Jesus Kristus allena, inte genom tron på Kristus och något annat, även om detta andra är Bibeln själv.⁶

Detta förkastande av Skriften som Guds uppenbarade och ofelbara Ord med undantag av de ställen som innehåller evangelium får katastrofala följder. Det är ett försök att balansera mellan skepticism och förtroende när det gäller Bibelns tillförlitlighet. Skriften varnar oss för, och historien bevisar, att alla försök att åstadkomma balans mellan misstro och tilltro i fråga om Guds Ord sakta men säkert tippas över till förmån för misstron. En titt på de läromässiga följderna av ”Gospel reductionism” ger ännu ett exempel på detta axiom.

De läromässiga följderna

Bästa sättet att illustrera följderna är kanske att ta en titt på vad ”Gospel reductionism” åstadkommer vid tolkningen av de fyra evangelierna. Evangelierna anses vara en blandning av motstridiga traditioner om vad Jesus betydde för de första kristna. Många av Jesu ord och handlingar anses vara fria tillämpningar eller t o m påhittade historier om vad Jesus sade och gjorde. En artikel i *Concordia Theological Monthly* 1972 kallad ”Liknelser i Thomasevangeliet” låter det apokryfiska Thomas-evangeliet få en ursprungligare och därmed kanske exaktare form av Jesu liknelse om husbonden och vingårdsarbetarna än den som finns i Lukasevangeliet.

Normen för hur man avgör om något är historiskt eller inte grundas på om författaren avsåg att avsnittet skulle vara historiskt eller inte. Först låter det inte alltför tokigt. Om författaren avsåg att det han skrev skulle förstås bildligt och inte historiskt är det uppenbart att det är så vi borde tolka det. Men en närmare titt på vad ”gospelreductionisten” menar avslöjar att ”författarens avsikt” inte ska bedömas objektivt utifrån författarens egna ord. Det är snarare något som den moderne bibeltolkaren får avgöra subjektivt efter sin egen bedömning.

⁶ *Ibid.*,

Följden är att det finns skilda sätt att se på den historiska beskaffenheten i Jesu ord och gärningar som omtalas i evangelierna. Den vanliga synen är att Jesu ord och underverk möjligen är historiska, men det är inte nödvändigtvis på det sättet. Denna vaga ståndpunkt tillåter olika uppfattningar.

Å ena sidan finns det de som tycker att få, om ens några, av de händelser som återges i evangelierna är historiska. De förnekar inte att Gud kan ha inspirerat kyrkan till att bevara några av Jesu egna ord. Men de tror inte att Gud gjorde det. Samma sak säger de också om Jesu under. De förnekar inte det övernaturliga, och därför förnekar de inte att under kan ha hänt. De tror bara inte att de gjorde det.

Å andra sidan finns det de som tror att de flesta, kanske alla, Jesu ord och gärningar är historiska. Men de tror inte att det är nödvändigt för bevarandet av evangeliet att denna syn på evangeliernas historiska vittnesbörd erkänns av deras tvivlande kollegor. De som förnekar Jesu ord och under är alltså villiga att medge att de möjligen kan vara historiska, medan de som menar att Jesu ord och under är historiska är villiga att medge att de kanske inte är det.

Denna enighet om att vara oeniga bekymrar inte ”gospelreductionisten” eftersom han menar att ”för att bygga upp kyrkan bör vi koncentrera oss på underberättelsernas centrala betydelse för oss och inte älta tillförlitligheten i enskilda övernaturliga detaljer”.⁷ När det gäller bespisningsundret är det inte så viktigt om det var 5 000 eller 2 000 människor som blev bespisade eller om det skedde för 1 000 eller 2 000 år sedan. Det viktiga är den sanning som denna liknelse lär, nämligen att Gud i kärlek sörjer för våra kroppsliga behov.

Liknelserna om den barmhärtige samariten och om den rike mannen och Lasarus anförs som exempel på hur andliga sanningar kan förmedlas vare sig själva händelserna är historiska eller ej. Vi vet inte om den barmhärtige samariten eller den rike mannen och Lasarus var verkliga personer eller bara människor som Jesus hittade på. Vi tror ändå på de sanningar som Jesus lär oss i dessa berättelser och tillämpar dem på oss själva. Det är på detta sätt hela Nya testamentet borde behandlas, menar man. Då kommer inte historiska avvikelser att förklara delar av Guds ord ogiltiga, för tron kommer att vila på Guds förmåga att lära oss det han vill genom dessa ord och inte på om en forntida kulturs historiker hade rätt.

Detta synsätt tillämpas också på ett under som är en viktig del av

⁷ *Ibid.*, s 823.

evangelieberättelsen, nämligen uppståndelsen. Det sägs att det finns motsägelser i denna berättelse men att detta faktiskt inte spelar någon roll. Hur Jesus uppstod och att han uppstod är saker som inte har så stor betydelse. Det enda som är verkligt viktigt i denna berättelse är sanningen att Jesus fullgjorde vår frälsning.

Att tolka Skriften på detta sätt är att bortse från en enkel sak som är grundläggande för rätt tolkning. Det är fullständigt fel att säga att det som Skriften framställer som liknelser och det den framställer som historiska händelser skall tolkas på samma sätt. "Gospelreductionisten" gör detta bara för att han har satt sig själv som domare över vad i Skriften som är historiskt och vad som inte är det.

Evangelium har urvattnats till att bli "löftet"

Om ens första reaktion är lättnad över att åtminstone evangeliet bevaras så blir denna lättnad kortvarig när det blir tydligt att det inte finns någon klarhet om vad evangelium är. Trons frukter, t ex goda gärningar eller social verksamhet, görs liktydigt med evangelium. När man nalkas Bibeln utan att intressera sig för något annat i den än evangelium, kan förvirring om vad evangelium betyder bli det sista steget genom vilket Satan rövar bort sanningen från dem som vill hålla fast vid det.

På två sätt blev det tydligt att det i "Gospel reductionism" fanns en märkbar glidning bort från Skriftens budskap med Jesu återlösningsverk i centrum till en oklar förståelse av evangelium. Det ena är definitionen av evangelium som ges i "Trogna vår kallelse". Det andra dyker upp i vad olika män skriver i *Concordia Theological Monthly*.

I "Trogna vår kallelse" görs detta uttalande om evangelium:

I den senaste undersökningen gäller evangeliets budskap oss alla. Gud kungör att genom Jesu Kristi liv, död och uppståndelse har han handlat i det förgångna för vår skull och lovar nu att fria oss från allt tvång som förslavar oss.⁸

Den sista delen av detta uttalande är så oklar att den skulle kunna tjäna som definition av evangelium för nästan alla som tror på någon slags välvillig Gud. Evangelium åberopas ofta som "löftet". Löftets innebörd förklaras som en troendes förtröstan att Gud verkar i den mänskliga historien för att ge välsignelser åt människofamiljen.

Man gör också en motsättning mellan de historiska händelser genom

⁸ *Ibid.*, s 824.

vilka Gud fullbordade vår frälsning och vad Gud säger att han gjorde genom dessa händelser. Denna motsättning tycks bara vara en svag förändring, men den är farlig eftersom den försöker skilja på två saker som är oskiljaktiga. Om historiska händelser är just de medel Gud använde för att frälsa oss, som Jesu jungfrufödelse, hans död som gudamänniskan och hans uppståndelse, då undermineras också vår tro på att vi är frälsta av varje tvivel på att dessa händelser är historiska. Bibeln säger t ex att det Jesu uppståndelse från de döda betyder för oss går fullständigt förlorat för oss om hans uppståndelse inte är ett historiskt faktum:

Men om Kristus inte har uppstått, då är vår predikan meningslös och er tro meningslös. . . Men om Kristus inte har uppstått, då är er tro meningslös och ni är ännu kvar i era synder. ¹⁸Då har också de som insomnat i Kristus gått förlorade. ¹⁹Om vi i detta livet sätter vårt hopp endast till Kristus, och han inte har uppstått, då är vi de mest beklagansvärda av alla människor. (1 Kor 15:14, 17-19)

Åtskilliga citat ur Concordia Theological Monthly illustrerar ytterligare vilken oklarhet "Gospel reductionism" oundvikligen leder till när det gäller Skriftens budskap om frälsningen. Märk hur följande citat felaktigt gör kärlek bland människor, som är en av trons frukter, till det väsentliga i Kristi frälsningsverk:

Så Gud gav oss Kristus som, enligt Hebreerbrevets författare, "uppenbar Faderns väsen", vilket betyder att Guds enhet är i honom, den fullkomliga gemenskap som Gud har inom sig själv och med alla människor. Varför skulle Herren annars bli kött och dö och uppstå från de döda, om inte för att Gud genom dessa gärningar vill förvandla människans trasiga, splittrade liv, skaffa undan fientlighet, återställa samhörighet och gemenskap.⁹

Lägg i nästa citat märke till att varje klart omnämnande av Guds nåderika syndaförlåtelse lyser med sin frånvaro och ersätts med en vag hänvisning till Guds kärlek:

Hur skall vi vara vår Herres efterföljare i hela Guds värld? Hur ser Gud ut i hela himlen? Svaret är detsamma på båda frågorna. Se på Jesus Kristus! Jesus Kristus är mer än Guds kopia. Han är! Han är Gud som blev kött för oss. Hela hans liv var att göra det osynliga som har med Gud att göra synligt

⁹ *Concordia Theological Monthly*, 1970, s 511.

för oss. Men än mer, syftet med hans fullkomliga kärlek var att skapa avbilder av hans kärlek på denna jord, ett verkligt skapande en gång till, någonting av ingenting. Han gjorde detta genom dragningskraften i sin kärlek. Han gav sig själv för oss – så mycket älskar han – en välluktande gåva och ett offer till Gud. Hans liv var Guds kärlek framburen för oss, som drog oss till honom när han lyftes upp på korset, ett offer. Våldoftande, välbehaglig. Han kom inte bitter, gråtande och klagande, utan av kärlek till Fadern och för att älska oss. Genom hans offer förändrar han oss så att vi kan offra så som han, våra liv och vår kärlek.¹⁰

Märk hur i det sista citatet den verkliga betydelsen av Herrens nattvard fördunklas för att inte säga går helt förlorad:

Vi går till altaret för att motta Guds gåvor för att vi skall kunna offra oss själva åt honom. Vi går till Guds altare för att offentligt bära fram lovprisning och tacksägelse för gåvor som vi mottagit. Vi går till Guds altare så att vi där ska få kraft att dela med oss så som Gud delar med sig, att ge så som han ger, så att vi skall finnas till hands för andra så som han finns för oss.¹¹

Man kanske kan säga att alla dessa citat skulle kunna bli förstådda rätt. Men när de läses i sitt sammanhang och när man kommer ihåg att de kommer från de män som definierar evangeliet som ett vagt löfte om att Gud verkar för vårt bästa, blir det uppenbart att de återspeglar en syn på Bibeln som är oacceptabel. Det är ett medvetet försök att tala om evangeliet i så oklara ordalag som möjligt så att författarens definition av evangeliet inte skall bli något problem för den som har en litet annorlunda syn på det.

Sammanfattning

”Gospel reductionism” är ett försök att använda sig av den historisk-kritiska metoden utan att hamna i Bultmanns existentiella evangelium. Nya testamentet beskrivs som en bok med två sidor: en gudomlig och en mänsklig. Denna uppdelning tillåter en hel del subjektivitet vid tolkningen av Bibeln. Var linjen skall dras mellan den gudomliga och den mänskliga sidan av Skriften blir upp till var och en att avgöra.

Denna subjektiva förminskning av vad som är gudomligt i Nya testamentet leder sakta men säkert till en fördunkling av den sanna förståelsen av evangeliet. Så blev evangeliet, det enda som man menar är gu-

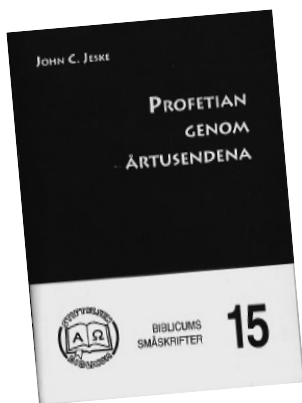
¹⁰ *Concordia Theological Monthly*, 1969, s 766.

¹¹ *Concordia Theological Monthly*, 1970, s 49.

domligt i Bibeln, ett offer för just den metod som skulle upprätthålla det. President Preus analys var riktig: Även om den kristna trons huvudläror ser ut att bli hävdade genom denna metod bäddar den för att de blir totalt urholkade.

Varje tolkningsprocess som liknar ”Gospel reductionism” måste få ödesdigra konsekvenser, eftersom alla försök att balansera mellan tro och skepticism när det gäller Skriftens ord till slut mer och mer kommer att tippa över mot skepticism.

David Kuske

Professor John C Jeske

Profetian genom årtusendena

Profetian...

- från Adam till Mose
- under den teokratiska tiden
- från babyloniska fångenskapen till profetians uppfyllelse
- i Nya Testamentet

Hur skall det profetiska budskapet tolkas?

**Pris 50 kr. Beställ denna viktiga skrift från
Tidskriften Biblicum, N Stationsg 29, 287 72 Traryd.
Postgiro 15 23 35-6. E-mail: carl.peterson@rixtele.com**

Frågor och svar

Svenska Folkbibelns översättning av Ps 23:4 och 6

Fråga:

Jag vill ställa ett par frågor om översättningen av Ps 23 vers 4 och 6 i Svenska Folkbibeln. Den översättningen avviker ju i ganska hög grad från Bibel 2000. Jag tänker i första hand på översättningen av ordet evinnerligen och dödsskugga. Har Svenska Folkbibeln här gjort en rätt bedömning?

Svar:

1. Det hebr *oräk jamim* med prepositionen *le* framför förekommer bara tre gånger i hela GT, förutom i Ps 23:6 i Ps 93:5 och Klag 5:20. Vad menas då med detta uttryck som ser ut att ordagrant betyda "till dagars längd". Av sammanhanget tycks framgå att meningen är "så länge dagar (= tiden) varar", dvs all tid (alltid, for ever, för evigt). Så översätter också B 2000 uttrycket i Ps 93:5 och Klag 5:20. På det sista stället står det dessutom som parallell till uttrycket *lanätsach* som betyder "för evigt" (av B 2000 här översatt med "helt"). Följaktligen borde B 2000 översätta Ps 23:6b så här: "Och Herrens hus skall vara mitt hem *för alltid*." Varför frångår B 2000 denna översättning? Finns det starka skäl för att uttryckets normala betydelse bör frångås här? Det anser tydligen BK och skälet torde vara att man i likhet med prof Illman tror att tanken på ett liv efter döden ännu ej evolverats fram och att man bedömer vers 6 som innehållande en synonym parallellism. Nu frågas om detta är en rätt bedömning. Det finns ju olika slag av parallellismer i Psaltaren, bl a syntetiska, dvs att det andra ledet vidareför första ledets tanke och visar vad som blir dess följd. Enligt min mening har vi utan tvekan en sådan syntetisk parallellism i vers 6. "Idel godhet och nåd skall följa mig (eg. jaga efter mig) i alla mina livsdagar och (följden blir att) jag skall bo i HERRENS hus för alltid (för evigt)." Den eviga gemenskapen med Gud är alltså helt beroende av att JHWH jagar efter oss med sin godhet och sin nåd (oförtjänta kärlek = *chäsäd*), en sanning som löper som en röd

tråd genom hela Skriften. Men detta missar B 2000 och BK tvingas till en specialöversättning av *l'oräk jamim* just här, nämligen till "så länge jag lever" = till *mina* dagars längd. Men det står som sagt inget "mina" i grundtexten, utan det är fråga om dagarnas, tidens, längd. De judiska hebraisterna bakom LXX har förstått detta och översätter genomgående detta uttryck med "till dagars längsta (varaktighet)" (man sätter ordet "länge" i superlativ).

2. Du frågar också om betydelsen av ordet *tsalmáwäth* i vers 4, traditionellt översatt med "dödsskugga", en tolkning som många (alla) äldre lexika företräder och som hebraisterna bakom LXX och de masoretiska hebraisterna ger uttryck åt. Att ordet förknippas med "skugga" och "död" är egentligen oundvikligt för varje hebraist, oberoende av hur man vokaliserar grundtextens hebreiska konsonanter. Att ordet är ett målande, poetiskt uttryck för djupaste mörker, djupaste nöd eller andlig natt är också klart. Att som många moderna hebraister frångå tidigare hebraisters tolkning och likt B 2000 genomgående översätta ordet med bara "mörker" eller "djupt mörker" måste jag beklaga. I detta fall finns ingen anledning att frångå masoreternas vokalisering. Visserligen innebär dödsskugga djupaste mörker och värsta tänkbara nöd, men översätter man "dödsskugga" genomgående med "djupaste mörker", skulle det på flera ställen i grundtexten stå "djupaste mörker och mörker (hebr *chóshäk*)". Jag har gått igenom samtliga ställen i GT där *tsalmáwäth* förekommer och översättningen "dödsskugga" blir för det mesta och i samband med parallellismer den bästa. Ordet är vanligast i Jobs bok och det är ju inte så konstigt, eftersom Job drabbades av djupaste nöd, ytterst svåra olyckor. När det i Job 16:16 ordagrant står "på mina ögonlock dödsskugga", förstår var och en att man inte kan översätta "på mina ögonlock djupt mörker". B 2000 missar poesin och har det platta och missvisande "det mörknar för min blick" (ett uttryck som brukar användas om någon som blir arg). I Job 38:17 står "dödsskuggans portar" parallellt till "dödens portar". Här översätter B 2000 "dödsskuggans portar" med "portarna till det yttersta mörkret" och den översättningen fångar bra vad det här är fråga om. När det i Job 3:5 står "mörker och dödsskugga", alltså inte bara "mörker" (*chóshäk*) utan också det stegrande *tsalmáwäth*, får BK problem när man väljer översättningen "mörker" för *tsalmáwäth*. Man tvingas skriva "töcken och mörker", vilket blir för svagt och dessutom betyder inte *chóshäk* "töcken". På ganska många ställen översätter BK *tsalmáwäth* bara med "mörker", inte med "djupaste mörker" och aldrig med "dödsskugga". Svenska Folkbibeln

översätter tsalmáwäth i regel med ”dödsskugga” men på ett par ställen med det ”djupa mörkret” och ”svartaste mörker”. I Jes 9:1 (i våra översättningar 9:2) står parallellt i grundtexten ”i mörkret” och ”i dödsskuggans land”. Norra Israel hade faktiskt på 730-talet f Kr drabbats av ytterst svår nöd och olycka genom Tiglatpilesers grymma härjningar. Därför passar det stegrande ”i dödsskuggans land” utmärkt. Bibel 2000, som genomgående undviker ordet ”dödsskugga”, missar den stegrande parallellismen och grundtextens varierande och målande språk genom att översätta ”i mörkret – i mörkrets land”. Jesaja 9 är för övrigt en katastrof i BKs översättning. 9:1 (= 8:23 i grundtexten) är felöversatt liksom 9:2 (grundtexten 9:1), 9:3 (grundtexten 9:2) och 9:6 (grundtexten 9:5).

3. Till sist *en metodologisk anmärkning*. Om vi antar att Bibelns tankar är en reflex av dåtida människotankar, blir det naturligt att se textens ursprungliga mening i ljuset av hur långt människotankarna hade hunnit utvecklas vid den tidpunkt då texten kom till. Följaktligen blir det naturligt att hävda, som prof Illman, att tanken på ett liv efter döden knappast hade evolverats fram redan när Ps 23 kom till och knappast senare heller under GTs tid. Metodologiskt arbetar modern vetenskap med ateistiska förutsättningar och den historisk-kritiska bibelforskningsmetoden ansluter sig till denna metodologiska förutsättning. Att räkna med att Gud i Bibeln har uppenbarat att det finns ett liv efter döden långt innan denna tanke tänkts fram av människor i profeternas omgivning blir enligt denna förutsättning en metodologisk omöjlighet. Det verkar som om det endast kan vara metodologiskt sant utifrån vissa antaganden också för prof Illman är en sann beskrivning av verkligheten, en tro som bäst överensstämmer med den sanna verkligheten. Om vi i stället avvisar en ateistisk förutsättning och metod som oduglig vid bibelstudiet, eftersom den inte kan räkna med och göra rättvisa åt bibeltextens egen förutsättning och tro, då blir beskrivningen av de verkliga förhållandena en annan. Vilken då? Den som texterna förmedlar, såvida inte texternas uppgifter kan falsifieras av ofrånkomliga historiska fakta.

Bibeln själv tar avstånd från människotankens evolution som förutsättning för Bibelns tankar. Förutsättningen för Guds undervisning (= Skriften) är Guds vetande och hur mycket Gud har uppenbarat av sitt eviga vetande avgörs av vad som faktiskt står i Skriften, inte av människotankens evolution. Prof Illman skriver: ”Tankar om odödlighet kommer in i judendomen från annat håll” (än från GT). Denna hypotes har länge spritts som ett faktum och man har t o m daterat bibeltexter

utifrån ett evolutionistiskt perspektiv och schema. Så här har det ibland argumenterats: Den här texten är sen. Varför då? Den talar om de dödas uppståndelse. Varför är en text som talar om de dödas uppståndelse sen? Denna tanke utvecklades sent. Men den finns ju i den här texten från 700-talet f Kr? Den texten är ett sent tillägg. Varför då? Den talar om uppståndelsen. Men varför är verser som talar om uppståndelsen sena tillägg? Denna tanke är sen och följaktligen kan vi inte ha tidiga texter som innehåller den tanken etc.

Ett liv efter döden och en uppståndelse från de döda omtalas i flera GT-texter. Begrunda t ex Hos 6:2, Jes 26:19, Ps 16:10, Job 19:25-27, Jes 53:10-12, Dan 12:1-3. Tankarna i dessa texter är enligt texterna själva Guds uppenbarade tankar och inte beroende av vad människor oberoende av Guds uppenbarelse kan tänka fram. Det kan inte bevisas, men kännetecknande för kristen tro är att man övervunnits av texterna och övertar texternas uppgifter och anspråk och ansluter sig till dem. Detta förhållningssätt prisas också i GT samtidigt som texterna varnar för och fördömer ett motsatt förhållningssätt (se t ex Ps 119). Därför talar man om Skriften (singularis, en enhet, Den Heliga Skrift) och Guds undervisning. Man har blivit övertygad om att Kristus talar sanning när han säger "Skriften (= GT) kan inte bli om intet" och "Helga dem i sanningen, ditt ord är sanning". Men metodologiskt sett, utifrån den historisk-kritiska bibelforskningens antaganden och metod, är denna beskrivning av det verkliga, sanna förhållandet oacceptabelt och oriktigt. Och för många som accepterar den historisk-kritiska metoden blir det inte bara oriktigt utifrån en viss metod med dess begränsningar av vad som kan vara verkligt, utan den s k vetenskapliga världsbilden blir den sanna världsbilden och bibelkritikens *betingade* forskningsresultat blir *obetingade sanningar*.

Två verklighetssyner står mot varandra, dels en verklighet där Gud i en viss del av historien övernaturligt uppenbarar sig, ingriper och förmedlar sanningar som annars skulle förbli fördolda, dels en verklighet som är utan denne Gud annat än som en mänsklig tanke. De som förkastar Bibelns verklighetsuppfattning kommer till en sannare verklighetsbeskrivning, *om* Bibelns Gud och verklighetsbeskrivning är falsk. Men enligt Bibeln är det Bibelns Gud och verklighetsbeskrivning som är sann och bibelkritikens försök att rekonstruera och tolka Bibelns uppgifter i ljuset av en verklighet utan Gud och gudomlig kausalitet som leder vilse. *Om* Bibelns Gud och verklighetsbeskrivning är sann, blir bibelkritikens rekonstruktionsförsök och tolkningar av texternas ursprungliga innehåll i ljuset av ett slutet universum falsk.

Många tycks tro att en kristen tro försvårar en rätt tolkning av GT-texternas *ursprungliga* mening. Det är precis tvärtom. Den kristna tron är bara intresserad av vad som faktiskt står i texten, intresserad av varje ord, varje grammatisk finess, varje historisk anspelning, textens egna intentioner och anspråk. Det är en verklighetsförståelse som *skiljer sig* från texternas som försvårar den rätta tolkningen, precis som en simultantolk får problem med den rätta tolkningen av en talare, om han utgår från ett annat paradigm, en annan grundförståelse än talaren. Om tolkaren av GT utgår ifrån att texten endast kan säga vad som är i linje med samtidens tankenivå, måste tolkaren gång på gång omtolka vad texten faktiskt säger. Det har vi i denna debatt sett många prov på. Han får t ex problem med texters ord om Messias som både ett människobarn och "Gud, Hjälten" (Jes 9:6), med den sanne Tjänarens, Messias, ställföreträdande gottgörelse (Jes 53), med texternas evighetsperspektiv, med den kommande välsignelsen genom Abraham och hans säd (Gen 12:2,3), med uppståndelsen från döden och evigt liv (se ovan angivna texter). Ta t ex Job 19:25-27, där Job ger uttryck åt vissheten att hans Återlösare som den siste eller till sist skall träda fram *över hans soft*, hans svårt angripna och snart döda kropp. Och när hans nu svårt angripna hud är bortskalad så att bara benknotorna återstår, skall han likväl i sitt kött, dvs kroppsligen, återuppväckas. Han skall nämligen i sitt kött skåda Gud, ja, just han skall med sina ögon skåda Gud. Texten betonar väldigt starkt identiteten mellan Job före och efter uppståndelsen: "jag, mina ögon, ingen annan" än just jag skall med mina egna ögon skåda Gud och han förtärs av längtan i sitt innersta efter den dagen. Självklart kan inte den tolkare, som utgår ifrån att Job 19:25-27 bara kan innehålla människotankar på en viss nivå, acceptera ovan givna tolkning. Men då får man samtidigt problem med texten. B 2000 översätter *al-afar* "över softet" med "på jorden", hoppar över första halvan av vers 26, börjar sedan andra halvan av vers 26 med "Här", vilket är helt missvisande och utan stöd i grundtexten, översätter "i mitt kött skall jag skåda Gud" med "Här, med min kropp, vill jag skåda Gud" (då har man trollat bort att Job talar om tiden efter det att, hebr *acher*, hans hud har skalats bort och Jobs visshet om framtiden blir bara en viljeyttring, en önskan att just nu skåda Gud). Likaså görs vers 27 om till en önskan om att skåda Gud ("jag vill se honom med egna ögon"), när versen på det kraftigaste framhåller Jobs vissa framtidshopp, att han, just han, den nu så svårt plågade Job, på riktigt, "med mina ögon", skall skåda Gud. Då skall han ha en kropp som är fri från alla brister, fri från den svårt sargade hud som han nu plågas av.

Om man likt den kristna församlingen helt låter sig undervisas av GT som Guds ord, Guds undervisning, blir hela GT i all sin litterära mångfald en underbar enhet, Skriften med stort S. Om man antar att GT är en samling olikartade människotankar, som återspeglar människouppfattningar från skilda tider, blir det omöjligt att tala om Skriften med stort S och som en enhet. Då måste också många texter tolkas i strid med deras egna intentioner och självanspråk.

Det är en tragik att många kyrkor låter texttolkare, som låter sig styras av antaganden som enligt textens självvittnesbörd leder till en falsk förståelse av Guds ord och Guds uppenbarelse, avgöra vad Skriften är och innehåller. Därmed får många kyrkor allt mindre gemensamt med profeterna och apostlarna och med hörnstenen själv, som är Kristus. Felet är inte främst dessa texttolkare. De kan vara och är oftast ärliga, duktiga och fina människor. Felet är att lärare, som inte kan dela texternas och Kristi kyrkas tro och som arbetar utifrån en för Skriften främmande och falsk tro, av kyrkor accepteras som dess lärare.

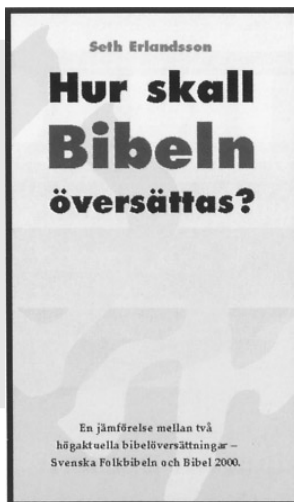
Seth Erlandsson

Seth Erlandsson
HUR SKALL
BIBELN
ÖVERSÄTTAS?

En jämförelse mellan två högaktuella bibelöversättningar – Svenska Folkbibeln (SFB) och Bibel 2000 (BK).

Pris kr 90.

Beställs från
Biblicum, c/o Peterson, N Stationsg 29, 287 72 Traryd.
E-mail: carl.peterson@rixtele.com

Det långvariga kriget mot Gud

Henry M Morris

The Long War Against God –

The History and Impact of the Creation/Evolution Conflict

Baker Book House, Grand Rapids 1997.

(forts från nr 2/2000)

Ateismens och humanismens religion

Det logiska och nästan ofrånkomliga resultatet av evolutionen är ateismen. Inte alla evolutionister är ateister, men evolutionen i sig själv är ateistisk, helt enkelt därför att dess huvudavsikt är att förklara alltings upphov och utveckling utan Gud. Sir Julian Huxley gjorde det kristallklart då han 1959 skrev följande vid firningen av hundraårsjubileet av Charles Darwin:

Darwin påpekade att det inte finns behov av en övernaturlig skapare. Eftersom naturligt urval kan förklara alla kända former av liv, finns det inget rum för någon övernaturlig påverkan av utvecklingen ... Vi kan fullständigt utesluta alla tankar om ett övernaturligt och styrande intellekt som står bakom evolutionsprocessen (*Issues in evolution*, 1960, s 45).

Ifall evolutionen fullt ut kan förklara alla ting utan någon form av övernaturligt väsen eller intellekt som står bakom och i större eller mindre grad deltar i eller styr evolutionsprocessen, är det fullständigt överflödigt eller onödigt att föra in tanken på Gud och tala om en gudastyrd (teistisk) evolution. För en konsekvent evolutionist finns det inget behov av Gud. Evolutionister är fortfarande oeniga om på vilket sätt evolutionen har ägt rum i naturen, men de är fullständigt eniga med Darwin om att alla former av planmässighet i naturen är ett resultat av rent mekaniska orsaker. Många biologer har påpekat att den moderna evolutionära biologin har tagit bort allt hopp om varje form av skapande eller styrande kraft som styrt människornas utveckling. Biologin leder till en fullständig mekanisk syn på livet.

Det finns inga gudar, inte heller någon skapande kraft. Det ofta framförda påståendet att modern biologi och den judisk-kristna traditionens uppfattningar är fullständigt sammanfallande, är falskt. (William B. Province, *Bio-science* 32, 1982, s 506).

Nobelpristagaren i biologi, Jacques Monod, uttryckte det så:

Tidigare uppfattningar har störtat i gruset; mänskligheten förstår äntligen att det var ur det oändliga och väldiga universum som den steg fram av en ren tillfällighet. Människans liv kan inte förklaras, inte heller dess mening. (*Chance and necessity* 1971, s 180).

Utvecklingsläran och kristendomen utesluter varandra. Den som hävdar att han kan vara både övertygad evolutionist och kristen på samma gång praktiserar en omöjlig form av dubbelhet. Han kan å ena sidan tro på en evolution som överhuvudtaget inte behöver någon skapande Gud och samtidigt bekänna sig till den Gud om vilken alla kristna bekänner: ”Jag tror på Gud Fader allsmäktig, himmelens och jordens skapare...”.

Materialistiska evolutionister är övertygade om att evolutionen till och med kan förklara moraliska och andliga egenskaper hos människan. De hävdar att evolutionen utvecklar våra hjärnor till att tro på Gud, fastän det inte finns någon Gud. Förklaringen till detta märkliga fenomen är ur evolutionistens synvinkel att människans kamp för överlevnad får henne att underkasta sig vissa moralregler som, inbillar hon sig, har sitt ursprung i en högre, objektiv norm som alla må åttlyda. Normlöshet och anarki ger inte särskilt goda livsvillkor, därför har människan utvecklat etiska regler som hon tror stammar från en högre makt vilken hon står till svars inför. Det som alltså driver evolutionen framåt, kampen för tillvaron, blir därmed själva orsaken till religionens och moralens existens.

På så sätt menar utvecklingsläran att den kan förklara nära nog allting, till och med religionens existens. Också den religiösa människan är en produkt av evolutionen. Som Julian Huxley sa: ”Vår nuvarande kunskap tvingar oss till att se att den totala verkligheten *är* evolution.”

Evolutionen undergräver fullständigt den kristna tron på Gud som skapare och uppehållare av allting. Den har ersatt kristendomen med humanismens religion. Humanismen betraktar människan som evolutionens höjdpunkt, och riktar all uppmärksamhet på människan. Den förkastar tro på en transcendent Skapare. Lloyd Morain skrev i *The Humanist*, 47,1987:

Humanismen inkluderar icke tanken på Gud, och därför räknas den mer som enfilosofi än som en religion. På ett sätt är den ett alternativ till alla religioner.

I det första humanistiska manifestet, som publicerades 1933, görs det helt klart att humanismen direkt bygger på evolutionen. De två första teserna i detta manifest lyder:

För det första: Religiösa humanister betraktar universum som själv-existerande och icke skapat.

För det andra: Humanismen tror att människorna är en del av naturen och att de uppstått som ett resultat av en kontinuerlig process. ("Humanist Manifesto I", publicerat i *The New Humanist* 6,1933).

Julian Huxley definierade humanismen så:

Jag brukar ordet humanist om en som tror att människan är ett naturfenomen lika mycket som ett djur eller en planta är det; att dess kropp, sinne och själ inte skapades på ett övernaturligt sätt utan är produkter av evolutionen. Vidare att hon inte kontrolleras eller styrs av något övernaturligt väsen, utan att hon kan lita bara till sig själv och sina egna krafter. (Citat i en reklambroschyr utgiven av American Humanist Association).

I det andra humanistiska manifestet som publicerades 1973, läser vi i sektionen som behandlar religionen:

Som icke-teister startar vi med människor inte med Gud ... Vi finner ingen gudomlig avsikt med den mänskliga arten. Även om det är mycket vi inte vet, har människor ansvar för vad vi är eller ska bli. Ingen gudom kan frälsa oss; vi må frälsa oss själva. ("Humanist Manifesto II", publicerat i *The Humanist* 33,1973).

Humanismen är med andra ord ateistisk. Både humanismen och ateismen är fullständigt och fullkomligt logiskt grundade på evolutionismen. Detta system genomsyrar hela vårt skolsystem såväl som samhällsliv. Och det tragiska är att det är också i färd med att genomsyra kristna skolor och kyrkosamfund. Det är tvingande nödvändigt att kristna inser det faktum att det är omöjligt att kompromissa med sådan ateistisk lära. Det är underligt att det oftast är evolutionens egna förkämpar som klarast ser det omöjliga i en sådan kompromiss. Som G. Richard Bozarth skriver i *American Atheist* 20,1978:

Evolutionen river fullständigt ner hela orsaken till Jesu jordiska liv ... Ifall Jesus inte var återlösaren som dog för våra synder, och det är vad evolutionen hävdar, då är kristendomen ingenting! Det betyder att kristendomen inte kan ge upp skapelseberättelsen i 1 Mos på samma sätt som den uppgivit geocentrismen och samtidigt överlevt. Slaget må utkämpas, för kristendomen kämpar för hela sin existens.

Morris skriver att det är en tragedi att det stora flertalet kristna – till och med evangelikala och fundamentalister – inte inser detta faktum så tydligt som ateisterna gör. Han säger: ”Vi deltar i en kosmisk konflikt, medan många kristna håller på att göra blomsterkransar.”

Panteismen och New Age

Det är inte överraskande att ateismen och humanismen bygger på utvecklingsläran. En gudsfiendlig livsåskådning finner stor tröst i en lära, som hävdar att den kan bevisa att världen har blivit till utan någon gudomlig skapargärning och att det därmed inte finns någon Gud som människan står ansvarig inför. I vår tid har den kalla ateismen och mekaniska materialismen på många ställen ersatts med den nyandliga rörelsen som går under namnet New Age. Man kanske tror att nyandligheten vill distansera sig från alla humanismens och ateismens element, inte minst dess skepticism och fast grundade tro på vetenskapen. Men Henry M. Morris visar i sin bok *The Long War Against God* att också New Age-rörelsen bygger på evolutionen.

För många moderna människor ger den kalla materialistiska ateismen och sekulära humanismen inte något fullständigt svar på livets djupaste frågor. Till och med flera vetenskapsmän har efterhand insett att processer som bygger på ren tillfällighet, omöjligt kan ha lett fram till den mångfald av mycket komplicerade system som nu existerar i universum. Men istället för att vända tillbaka till Bibelns lära om en Skapare, som har skapat allt från begynnelsen av intet, antar de att kosmos har egna skapande krafter. Andra rentav hävdar att universum är levande i sig självt och hela tiden styr sin egen utveckling.

Eftersom många av dessa människor menar att de är förkämpar för nya insikter och en ny upplysningstid för världen, blir de med ett samlat uttryck ofta kallade för New Age-rörelsen. Men även om de gärna påstår att de står för något helt nytt, finns egentligen ingenting nytt i dessa tankar. New Age-rörelsen är egentligen endast ett återuppvaknande av gamla naturreligioner. Att universum är sin egen skapare är ingenting annat än god gammal panteism som har dominerat icke-monoteistiska

folk i alla tider. Det nya och anmärkningsvärda är att New Age-rörelsen uppstår mitt i en högteknologisk tid och faktiskt har sin största framgång i det välutvecklade och kunskapsrika västerlandet.

Inom New Age finns det en mängd olika kulturer, filosofiska och psykologiska system och trender. Många gamla pseudokristna kulturer faller in här – t ex Christian Science, spiritualismen och swedenborgianismen. Det kan tilläggas att det uppstått flera nya liknande kulturer som exempelvis Divine Science, Scientologkyrkan, Det inre ljuset, Den förenade familjen m fl. Bland dessa kulturer kan vi också räkna olika avläggare till buddhism, teosofi, hinduism, taoism och andra östliga religioner. Astrologi, spådomskonst, shamanism, spiritism och satanism har också fått en renässans. Som om det inte var nog med detta, börjar människor att vända tillbaka till förfädernas gamla tro på asagudarna. Man ber till Oden och Tor och firar midvinterblot och häxmässor.

Panteistiska tankar har återuppstått i olika rörelser som fokuserar på miljö, holistisk hälsa och meditation. Även liberala riktningar inom de stora kyrkosamfundet har starkt påverkats av New Age-tänkandet. Detsamma har skett med mera perifera grupper inom den karismatiska rörelsen. Enligt Henry Morris' uppfattning blir många kristna förförda av "kvasi-evangelikala förkunnare" som predikar ett s k "välståndsevangelium", "hälsoevangelium" eller "positivt-tänkande-evangelium". Detta är ingenting annat än New Age i kristen förklädnad, hävdar han (*The Long War Against God*, s 122).

Ändå är kanske det mest anmärkningsvärda att även många vetenskapsmän fångats upp av New Age-rörelsen. Mest känd är kanske den s k Gaiahypotesen. Gaia är namnet på den gamla jordgudinnan, Moder Jord. En följd av denna hypotes är att planeten Jorden är en levande organism. Bland de främsta förkämparna för Gaiahypotesen finner vi James Lovelock, tidigare professor i kybernetik i Reading och tidigare lärare både vid Yale och Harvard, och Lynn Margulis, professor i biologi i Boston. Båda är starkt evolutionära humanister, men deras syn på evolutionen är panteistisk.

En annan teori som påminner mycket om "Gaiaprincipen" är "den antropiska principen". Förkämparna för denna princip tillskriver universum antropomorfa egenskaper. De hävdar bland annat att universum har en egen medvetenhet och är oupplösligt knutet till människolivets existens på jorden. Bland de mest prominenta anhängarna av denna princip finner vi moderna vetenskapsmän som Stephen Hawkins, John Wheeler och Paul Davies. Gemensamt för dem är att de tror på en eller annan form av kosmisk evolution som grundläggande för en senare organisk

evolution. Freeman Dyson vid Princeton uttrycker det så: "Universum visste på ett eller annat sätt att vi skulle komma" (*New Age Journal*, 2/1985, s 18).

Den otvivelaktigt mest berömde vetenskapsmannen som är aktiv inom New Age-rörelsen, är fysikern Fritjof Capra. Han är professor i fysik vid University of California i Berkeley. Capra har överfört moderna, vetenskapliga analyser till New Age-ideologin, och har försökt påvisa sammanhangen mellan modern fysik och taoismen och andra östliga panteistiska religioner. En av hans mest kända böcker heter *The Tao of Physics*. Hans evolutionära panteism kommer till uttryck i bland annat följande påstående:

Universum kan inte längre endast betraktas som en maskin sammansatt av en mångfald objekt, utan bör ses som en odelbar, dynamisk helhet som består av delar vilka är inbördes beroende av varandra och bara kan förstås som mönster i en kosmisk process (*The Turning Point*, Toronto 1982, s 77-78).

En av de mest inflytelserika föregångarna för dagens New Age-rörelse var den kontroversielle jesuitprästen och paleontologen Teilhard de Chardin (1881-1955). Han var doktor i paleontologi vid Sorbonne i Paris och var involverad i finnandet av både Pekingmänniskan och Pilt-downmänniskan. Hans religion var en slags "kristen" panteism. Hans gudsuppfattning var varken hämtad från Bibeln eller katolsk teologi. Evolutionen med stort E var hans gud. Han sa bland annat:

Är evolutionen en teori, ett system eller en hypotes? Den är mycket mer: den är ett generellt tillstånd som alla teorier, alla system, alla hypoteser måste böja sig för och som de för framtiden måste tillfredsställa om de ska betraktas som tänkbara och sanna. Evolutionen är ett ljus som ger ljus åt alla fakta, en kurva som alla linjer har att följa (*The Phenomenon of Man*, New York 1965, s 219).

Teilhard de Chardin skulle ha protesterat kraftigt mot att kallas ateist. Han betraktade sig själv till och med som kreationist, men med det menade han att Gud endast använde evolutionen till att skapa. Ja, han påstod att det faktiskt var den enda möjliga skapelsemetoden: "Gud kan inte skapa på något annat sätt än det evolutionistiska" (*Christianity and Evolution*, New York 1971, s 179). Henry Morris kommenterar: "Att hävda detta är ingenting annat än att säga att Gud icke är allsmäktig och därmed är han inte Gud i egentlig mening. Gud är ingenting annat än Evolution, och Evolution är den 'skapande' kraften i kosmos" (s 127).

Teilhard de Chardin medger att hans lära på många sätt var panteistisk och att både Gud Skaparen och den inkarnerade Kristus antingen var identiska med eller produkter av Evolutionen. Han sa: "Världen (dess värde, ofelbarhet och godhet) ... är, när allt är sagt och gjort, det första, det sista, och det enda jag tror på" (*Christianity and Evolution*, s 99). Om Kristus sa han: "Det är Kristus, i den fulla sanningen, som frälser ... men ska vi inte på en gång tillägga att Kristus samtidigt blir frälst av Evolutionen?" (*The Heart of Matter*, New York 1979, s 92).

Det ska påpekas att dagens generation av New Age-anhängare till stora delar har förkastat den nydarwinistiska hypotesen om en sakta och gradvis ökning av komplexiteten i universum som ett resultat av tillfälliga mutationer och naturligt urval. Moderna evolutionister måste medge att det faktiskt inte finns vetenskapliga bevis för en sådan gradvis ökning i komplexitet. I sin analys av Teilhards evolutionism, kommer Wolfgang Smith, professor i matematik vid Oregon State University, till samma slutsats som vetenskapliga kreationister: "Faktum är att intill denna dag existerar inte ett enda korn av ärliga vetenskapliga bevis för teorin om att makroevolutionära övergångar någonsin har funnits till" (*Teilhardism and the New Religion*, Rockford 1988, s 6).

Eftersom många vetenskapsmän är smärtsamt medvetna om den fullständiga avsaknaden av säkra övergångsformer i fossilfynden, har de gått över till att stödja sig på teorin om den så kallade punktuella jämvikten. Denna teori hävdar att evolutionen sker plötsligt och utan att efterlämna mellanformer som bevarade fossiler.

Denna tanke på en plötslig ökning av komplexiteten passar väl in i de sociologiska ambitionerna hos New Age-anhängarna och har snabbt blivit en grundläggande del av deras filosofi. Men att dessa så snabbt omfamnar denna ovetenskapliga uppfattning om människans utveckling, visar endast hur svävande och ytlig hela New Age-rörelsen är.

Hur är det möjligt att en högre grad av organiserad komplexitet plötsligt kan uppstå ur en kaotisk miljö? Morris säger att en sådan tanke blir fullständigt motsagd av den andra termodynamiska lagen, som fastslår att alla system och processer i naturen avtar till en större grad av oregelmässighet och tillfällighet, dvs till en lägre grad av planmässighet och komplexitet. Dessutom är det så att ju mer kaotisk omgivningen är, desto snabbare går upplösningen av systemet. Endast under mycket speciella förhållanden kan komplexiteten i ett öppet system öka. Men det gäller förhållanden som en tillfällig utveckling inte kan få tillgång till.

Likväl sprids denna falska uppfattning – av både ateister och New Age'are – att tillstånd av stress och oordning plötsligt på ett eller annat

sätt kan gå över till en högre grad av ordning. New Age-anhängarna tror att en plötslig övergång till en högre medvetenhet hos människan snart är förestående. Det sista utvecklingssteget står för dörren – människorna ska bli som gudar!

Morris skriver:

Denna idé om en punktuell jämvikt, eller en plötslig ökning i komplexitet, får inget stöd av något bevis utan *saknar* bevis. Det vill säga, eftersom det inte finns något bevis för en sakta och gradvis utveckling, måste utvecklingen ha skett så fort att den inte lämnat något bevis efter sig! (*Long War*, s 130).

Så kan endast den resonera som likt de Chardin betraktar evolutionen som ett faktum som inte behöver bevisas. Han hävdar att den är immun mot alla former av motsägelser gjorda på grundval av erfarenheter. Evolutionen är något som vi intuitivt vet har skett, även om den varken kan bevisas eller motbevisas empiriskt eller vetenskapligt (se W. Smith, *Teilhardism*, s 2).

Det mest kända språnget från kaos till ordning är den plötsliga ”Big Bang”, som man menar var upphovet till universum. Därefter tänker man sig en plötslig explosion i en eller annan stjärna som producerade hela solsystemet. Ett tredje språng skedde då den första levande organismen uppstod i någon förhistorisk sumpmark. Nu, när människan är färdigutvecklad, kan en ”medvetenhetsevolution” komma till stånd och efter hand kulminera i en förenad global medvetenhet och fullkomlig världsordning. Detta är det storslagna scenario som New Age-anhängare runt om i hela världen tror på.

New Age-humanismen skiljer sig alltså inte mycket från den världsliga humanismen. Medan New Age-evolutionismen mer liknar den gamla panteismen, är den världsliga humanismen i grunden ateistisk. Men oavsett det är den endast en fortsättning av samma uppror mot ens Skapare som hos tornbyggarna i Babel. Det finns inget annat sätt att förkasta Skaparen på, än att tro på evolutionen, hävdar Morris, och han citerar New Age-anhängaren Robert Muller, assisterande generalsekreterare i FN, som säger: ”Jag menar att det mest fundamentala vi kan göra idag är att tro på evolutionen” (*The Movement Newspaper*, sept 1983, s 10).

Egil Edwardsen

(forts i nästa nr)

Utblick över samtiden

Totempåle, kranium och rök

Under denna rubrik hade *Budbäraren* 38/2000, en artikel om en kulturnatt i Uppsala domkyrka. I en intervju med två ungdomar som uttryckte sin besvikelse över vad de hade fått höra och se, fick man veta vad som försiggått innanför och utanför domkyrkan. Kulturnatten skulle genom sin utställning visa på olika konstnärers syn på samtiden. Inne i kyrkan hade man t ex placerat tre pyramider av kristall. De två ungdomarna frågade sig vad dessa pyramider hade med budskapet om Jesus att göra, men ingen där gav några förklaringar. Istället hade man lagt ut ett häfte där man ”förklarade” konstverket med (vi citerar ur artikeln):

Det återuppståndna kristallpalatset är människans boplatz ... Palatsets hörnpunkter är samtliga omformuleringar av den urskillnad vilken bara är, den rubintäckta källa som kallas a. Mästare över alla översättningar är den självrefererande kraft som är vad den är och gör vad den vill, tautologiernas tautologi, a=a. Denna absoluta och oförutsägbara entitet är placerad i pyramidens topp varifrån den styr och ställer över allt och alla.

Enligt artikeln kallades konstverket Det kartografiska förnuftets makt.

När man sedan kom ut från kyrkan kunde man se ett annat ”konstverk”, en konstgjord tjur i naturlig storlek med dollarsedlar i munnen och en kristall i rumpen. Bredvid dansade en man med ett kranium tills han kom i extas, ackompanjerad av trummor och omgiven av rökelse bland totempålar.

Domkyrkokaplan Lars Åstrand svarar, att man ”lämnar avsiktligt öppet för egna tolkningar”. På frågan vad utställningens budskap egentligen är svarar han: ”den säger väl egentligen ingenting”. Men han förklarar ändå att det handlar om konst och andlighet. Det är på detta sätt man vill visa upp sig från kyrkans sida för uppsalaborna. Lite längre fram i artikeln får man veta att det inte lämnas så stort utrymme för ”egna tolkningar”, tvärtom: det är en hel del man ska ha klart för sig när man går hem från kulturnatten.

Betraktaren av de tre pyramiderna skulle ju se sig själv som den mästare över alla översättningar som äger den självrefererande kraft som är vad den är och gör vad den vill. Människans eget inre avgör vad som är rätt och fel: hennes egen vilja kan inte ifrågasättas utan förvand-

las till lag. Allt som opponerar mot ett sådant inre ljus kommer att betraktas som kulturfientligt och framför allt kärlekslöst och dömande.

Kulturnattens projektledare förklarar sedan att det inte var ett andligt budskap man ville föra fram utan ett "mänskligt". I detta mänskliga budskap, säger han, finns även kristendomen med.

Shamanen som dansade med kraniet skulle visa på en bortglömd kultur, den indianska. Måste man då inte dra slutsatsen att den kristna kyrkan gjorde fel när den sände sina missionärer till indianland för att predika om Kristus? Var det inte kärleken till Kristus och till indianerna som tvingade missionärerna att offra sina livsverk för spridandet av evangelium till hedningar? Nu ställs frågan: Har cirkeln slutits så att den kyrka som sänt ut missionärer, måste ta tillbaka det genom att uppväcka det bortglömda?

Krisen i Norska kyrkan

Fast Grunn 4/2000, har ett uttalande från Norsk Luthersk Misjonssambands (NLM) generalförsamling, samlad i Ålesund 12–16 juli. På NLM:s vägnar vill huvudstyrelsen göra följande uttalande:

Den norska kyrkan är idag i djup inre lärokris. Generalförsamlingen delar nöden över denna situation och vill uppmuntra till att hålla fast vid Guds ord som auktoritet i alla frågor som gäller tro, lära och liv. På grund av vad som blev godkänt av en enstämmig generalförsamling vill vi understryka följande: Gud älskar alla människor, också de som kämpar med avvikelser på det sexuella området. Men Bibeln ger oss också klar undervisning om att äktenskapet mellan man och kvinna formar ramen för sexuellt samliv. Bibeln talar entydigt om att homosexuellt samliv är synd och att den som lever samman med en person av samma kön och inte vill omvända sig "skall inte ärva Guds rike" (1 Kor 6:9-10). En läroavvikelse i en fråga med så omfattande konsekvenser, kan svårigen kallas något annat än falsk lära. Det är inte möjligt att visa andlig tillit till personer som avviker från Bibelns norm i en sådan fråga. Som en frivillig organisation inom den norska kyrkan vill vi använda oss av friheten att säga nej till att använda förkunnare och ledare som inte delar vår grundsyn. Vi vill göra starkare satsningar på arbete med församlingsbyggande ...

Apostolisk succession

Under denna rubrik skrev Ingvar Jonsson i *Kyrka och Folk* 41/2000 en artikel i vilken han betonade den apostoliska successionen såsom en lärosuccession. Det är värdefullt att få läsa hur han, med utgångspunkt från 2 Tim 2:2, lägger vikt vid hur själva det anförtrödda budskapet

skulle föras vidare från en generation till en annan. Särskilt värdefullt är det med tanke på den vidskepelse som i vissa sammanhang gjort sig påmind när det varit tal om den apostoliska successionen. Ur artikeln vill vi citera följande:

När Jesus Kristus fullbordat Guds eviga rådslut till människornas frälsning gav han sina apostlar uppdraget att föra budskapet vidare till alla folk. Medan löftet skulle föras vidare från generation till generation i samma folk intill dess fullbordan, skulle alltså budskapet om fullbordan föras ut till alla folk. Vad som här hade skett gäller alla oavsett vilket folk de tillhör och vilken tid de lever i. Därför måste budbärare sändas till alla folk. Apostlarna gick ut med det budskap de fått. Och där det blev mottaget förordnade de män ur det folket att föra budskapet vidare där. Så hade Paulus gjort med Timoteus och i sitt brev ber han honom att i sin tur ge det vidare till andra män som var skickade att ta emot det. Så har det sedan fortsatt. Budskapet har burits vidare från det ena folket till det andra från den ena generationen till den andra alltifrån apostlarnas dagar.

Ja, så har Guds Ord kommit till oss genom dem som inte vikit av till den falska lärans och villfarelsens mörker. Det är ett oerhört ansvar som vilar på den som avviker till lögnen, han för inte den apostoliska traditionen vidare utan vilseleder sina åhörare till deras olycka. Därför tackar vi Gud för den apostoliska successionen som är den rena lärans succession.

AS

VAR MED I ARBETET FÖR BIBELTROGEN UNDERVISNING!

Var med och hjälp oss med tidskriften *Biblicum!*
Välkommen med din gåva på postgiro 15 23 35-6
eller bankgiro 251-4701.

NYHET!

PAUL E. EICKMANN

GUDS VÄLDIGA GÄRNINGAR

Handledning i kristen tro

Denna handledning riktar sig till vuxna som vill lära sig Bibelns huvudläror som de bekänns av den lutherska kyrkan. Syftet har varit att låta den heliga Skrift tala för sig själv.

De första elva kapitlen följer den bibliska historien, från världens skapelse till hur Gud församlar den kristna kyrkan.

Kapitel 12 t.o.m. 20 tar upp andra viktiga läror

Boken innehåller även tre nyttiga bilagor: 1) Några klipp ur kyrkans historia, 2) Luthers lilla katekes, 3) Kristna frågor.

Övertygelsen att Bibeln är Guds ofelbara ord genomsyrar bokens hela framställning av *Guds våldiga gärningar*.

Pris: 100 kr pr ex. –

75 kr pr ex. vid beställning av mer än tio ex.

Beställs från Biblicum, N Stationsg 29, S 287 72 Traryd.

Tel 0433-62580. E-mail: carl.peterson@rixtele.com

**Biblicums förlag, i samarbete med
Lutherska Bekännelsekyrkans litteraturkommitté**

Adresser m.m.

STIFTELSEN BIBLICUM

Besöksadress:

Hantverkargatan 8B, Ljungby. Tel 0372/86303

Postadress:

Ordförande Alvar Svenson, Klasgatan 10, 340 14 Lagan.

Tel 0372/30857. E-mail: alvar.svenson@swipnet.se

* * *

STIFTELSEN och TIDSKRIFTEN BIBLICUM

Bankgiro 251-4701

Postgiro Sverige 15 23 35-6

Norge 0806 1919067

Leonia Finland 800054-1094992

Prenumeration, gåvor och bidrag emotses tacksamt på ovannämnda konton. På grund av höga portokostnader över landsgränser, ser vi helst att ni använder norskt postgiro i Norge och i Finland det finska. Tack!

Tidskriftens adressregister och ekonomi skötes av

Carl Peterson, N. Stationsg. 29, 287 72 Traryd.

Tel 0433/62580. E-mail carl.peterson@rixtele.com

* * *

Biblicums skrifter och kassetter kan beställas direkt på ovanstående adress.